Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

140 (5090), ШИНАРДИ, 23 ноябрь, 1971 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадуьл 1923 шера денз

Грозненски ремонтно - механически завода нов. Хажиев керте латтача котельно - сварочни цеха бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дIахецац укх шера Калинин Геннадий керте латтача бригада. Юкъера лаьрхIача шийн сменин нормаш 160—170 процент кхоачашъю бригада. Цудухьа хIанзлехьа шера план кхоачашъяьй цо.

СУРТА ТIА: бригада бригадир Г. Калинин болх беш ва.

Ч. ПЛИЕВА сурт.

ЯЛАТАШ ДОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ РЕСПУБЛИКА

Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама къахьегамхоша, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, дика хьувкъам а кхебаьб, паччахьалкхенга ялат дохкара халкъа боахама план кхоачаш а яьй.

Республика колхозашкарен совхозашкарен 141 эзар тонн ялата хьакхаьчай. ХьажкIаш йохкара план кхоачашъяьяц. Ялат дIахо а дохкаш да.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМАХ БОЛА ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1971 шера 22 ноябре хьайийллай КПСС Центральни Комитета аргIанара Пленум.

Пленумо ла а дийгIа, йийцар «1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера планахи 1972 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен планахи йола СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела нов. Н. К. Байбакова а 1972 шера СССР Паччахьалкхен бюджетахи 1970 шера СССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи» йола СССР финансай министра нов. В. Ф. Гарбузовен докладаш.

Цу докладех лаьца пренешка къамаьлаш дир: н-н В. И. Конотопа — КПСС Московски обкома хьалхарча секретара, И. К. Лутака — Украина Компарте ЦК шоллагIча секретара, Я. П. Рябова — КПСС Свердловски обкома хьалхарча секретара, Б. Ашимова — Казахски ССР Министрий Совета председатела, Н. Н. Тарасова — СССР яйгача промышленноста министра, И. А. Бондаренкос — КПСС Ростовски обкома хьалхарча секретара, Т. Я. Киселева — Белорусски ССР Министрий Совета председатела.

Юххера а цу дешах лаьца къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева.

БоагIIаш бола соцам тIайийцар КПСС ЦК Пленумо.

КПСС Центральни Комитета Пленумо ладийгIар «Парте XXIV съезд хинначул тIехьагIа КПСС ЦК-ас дунен халкъашта юкъе лела даьча гIулакхий хьакъехьа» КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева яьча докладага.

Пленум болх дIахо беш я.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА СОЦАМ

Керттерча даькъе къоабалйойла 1971 — 1975 ш.ш. СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плана, 1972 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плана, 1972 шера СССР Паччахьалкхен бюджета проекташ, СССР Лакхехьарча Совета сесси хьажийта уж дIачулойла.

ТIЕМА-ПАТРИОТИЧЕСКИ БАЛХА—ДАИМ ТЕРКАМ

19 ноябре г. Грозне эпсарий цIагIа ДОСААФ республикански комитета IX конференци хилар.

Республикански комитета отчетни юкъа баьча балхах доклад йир ДОСААФ республикански комитета председатела заместитела нов. И. Мероненкос.

— Республике хIанз 1200 ДОСААФ юххьанцара организаци я, — йоах докладчико. Цар чуйоац 203900 саг, республике къахьегаш болча нахахи дешархоехи 60 процент ДОСААФ членаш ба. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна хиннача Еррига союзни конкурсе Нохч-ГIалгIай республикански комитето даьха толамаш белгалдаьд СССР ДОСААФ ЦК еннача грамота тIа. ТIема-патриотически болх тоабелга Советски Эскаре дикагIа гIулакх дара кагий нах кийчбелга белггала тоаденнад Заводской, Октябрьски, Старопромысловски, МалгIабика, Ачхой-Мартана, Шелковской, Ленински. районашка, КПСС XXIV съезда накъаболхаш Заводской ДОСААФ комитето вIаштта 9-эза хьалхара моттиг яьккхар, шоллагIа моттиг яьккхай Ленински ДОСААФ комитето, кхоалагIа — Октябрьски ДОСААФ комитето.

ДОСААФ лард я юххьанцара организацеш. Цахаддаш теркам гIалоаттабе а, новкъостал де а деза царна. Грозненски химкомбината активисташа дукха къахьийгад шоай ДОСААФ юххьанцарча организацей болх тоабара. 3 эзар совгIа членаш ба цу организаце. Республике эгара дикагIа йолчарех лоархIаш я из. Цига дукха еш лекцеш, тIема-патриотически темаех лаьца докладаши беседаши ю. Уж мероприятеш чакхйоахача доккха новкъостал ду запасе болча эпсараша, комбината активисташа. Комитето цахаддаш бувзам лоаттабу шоай шефаш болча бIухошца, делегацеш дIа-юха ухийт. Эскаре гIулакх де болхаца кагийча наха хетаяь сайренаш ю. Комбината юххьанцарча организаце болх беш я мотоциклисташ, шофераш, радиотелемеханикаш, радиотелефонисташ кийчбу курсаш. Отчет еча юкъа укхаза кийчваьв 476 тайп-тайпара специалист. Завода администраце, парткомо, профсоюзни а, комсомольски а организацеша доккха новкъостал ду ДОСААФ болх тоабара. Химкомбината тIема-дешара пункт республике хьалха латтачарех я.

Дика дар из болх ДОСААФ ерригача организацешка иштта дика вIаштIехьбаьккха баларе. Наьсарен, Советски, Надтеречни, Ножай-Юрта, Сунженски, Ведана, Грозненски районашка мела лел из болх. Цу районий ДОСААФ комитетий кулгалхоша кIезига къахьег юххьанцарча организацей болх тоабара, чIоагIъяьяц цар материально - технически база. КIезига еш цу районашка тIема-патриотически темах лаьца лекцеш, докладаш. Запасе бола эпсараш цу лоархIамеча балха юкъеозац.

ХIанз вай республика предприятешка, совхозашка, юкъерча школашка, профтехучилищашкен юкъерча специальни заведенешкен 188 пункт я тIема гIулакхаш де болха нах кийчбеш. Республикански комитет ВЛКСМ обкомаца цхьана хIара шера конкурсий итогаш хьож. ДIадахача шера карара кара теза цIе байрахх елар Грозненски химкомбината дешара пункта. ШоллагIа моттиг яьккхар Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода, кхоалагIа яр — «Сунжанефть» НГДУ. Юххьанцара тIема гIулакх Iомаделга дика латт №№ 46, 56, 21, 54 юкъерча школашкен №№ 5, 7 йолча профтехучилищашкен.

Цхьабакъда кхоачамбоацараш а да республика кагирхой тIема гIулакха кийчбара беча балха юкъе. Тоъаш яц керда тIема-дешара пункташ хьаеллара помещенеш, кIезига я гойтара пособеш. Предприятей, организацей цхьаболча кулгалхоша из гIулакх теркалдац. Къаьстта во лел из болх Iаьшкабетонни конструкцей заводе, ПМК-101.

Советски Эскара тIема специалисташ кийчбеш я республика автомотоклубаши радиоклубаши. Контрольни заданеш хIара шера кхоачашъю цар. 1970 — 71 дешара шера итогех хьалхара моттиг яьккхар Сунженски автомотоклубо, шоллагIа моттиг—республикански радиоклубо, кхоалагIа—Грозненски автомотоклубо. Отчет еча юкъа ДОСААФ организацеша халкъа боахама кийчваьв 16947 специалист.

Пренеех къамаьл деш КПСС Гудермесски горкома секретара нов. Э. Исаева дийцар районе тIема-патриотически болх вIаштIехьбоаккхаш Iоаьяча опытах. Лекцеши докладаши еш, гражданский Сийлахь-боккхачен тIемашка дакъа лоацаш хинначарца каста-каста вIашагIбетталу кагирхой. Дукха я районе тIема сийлен музеяши уголокаши.

ДОСААФ республикански комитета чIоагIа критика а еш къамаьл дир къонача парашютистка Т. Масаевас. Цо аьлар кагирхошта чIоагIа дукха еза парашютни спорт. Бакъда республике из гIулакх шерра доаржадара даь цхьаккха хIама дац. Кхыметтел аэроплана тIера парашютаца чукхувсадала а Махачкале аха деза тха. Республике парашютни клуб хьаелла эьна дехар дир цо.

ДОСААФ республикански комитета болх тоабе безарах дийцар дIахо къамаьлаш даьча химкомбината дешара пункта начальника нов. Воронова, Нохч-ГIалгIай ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара нов. Громова, № 46 школа тIема гIулакх деча Арюткина, Ленински ДОСААФ районии комитета председатела нов. Катыхина, иштта кхычар.

Конференце ДОСААФ керда республикански комитети съезде баха делегаташи хержар.

Б. ЦИЦКИЕВ.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПАЛАТАЙ МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи кагирхой гIулакхашта йолчей Iалам лорадареи комиссей викалаша дакъа а лоацаш планово-бюджетнии отраслевии комиссей пленарни заседанеш хилар Москве массехк дийнахь. Уж хьежар подготовительни комиссешка СССР халкъа боахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера плана, СССР халкъа боахам 1972 шера дегIабоалабара Паччахьалкхен плана, 1972 шера оттаьча СССР Паччахьалкхен бюджета, 1970 шера Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йолча отчета керттерча разделашта хьалххагIе а кийчъяьча юххьанцарча материалашка.

19 ноябре тIеххьара заседанеш хилар СССР Лакхехьарча Совета палатай комиссей шо-шоай доакъошта —промышленноста; транспортеи бувзамеи; гIишлошъяреи гIишлой материалий промышленностеи: юрта боахама; унахцIено лораяреи социальни Iалашони; халкъа образоване, Iилма; культура; торговле, бытовой гIулакхаш дара, коммунальни боахама; кагирхой гIулакхашта; Iалам лорадара.

Массазарча комиссеша лалийгIар халкъа боахама планийи паччахьалкхен бюджетеи йоагIIйоагIача разделашка хьалххагIе а хьажарах хьахиннарий хьакъехьа подготовительни комиссей кулгалхошеи членашеи яьча докладашка а даьча хоамашка а. Йийца а йийцар, къоабал а йир планахи бюджетахи лаьца яь замечанеши тийнна предложенеши.

Палатай планово-бюджетнии отраслевии комиссеша чIоагIйир СССР халкъа боахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера планах, СССР халкъа боахам 1972 шера дегIабоалабара Паччахьалкхен планах, 1972 шера СССР Паччахьалкхен бюджетах лаьца яь шоай заключенеш. Союза Советеи Къамий Советеи планово-бюджетни комиссей председателашта тIадиллад цар массазарча комиссей цIерагIа СССР Лакхехьарча Совета палатай заседанешка планах, бюджетах, паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьарча отчетах лаьца содокладаш елга.

Массазарча комиссей балха юкъе дакъа лаьцар ССР Союза министерствайи ведомствайи, союзни республикай Министрий Советий викалаша.

(ТАСС).

ДЕГ ТIАРА БАРКАЛ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 54 шу дизарца дувзаденна Советски Союза къахьегамхошкара, партийнии общественнии организацешкара, предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий, учрежденей коллективашкара, Советски Эскареи Флотеи тIемахошкара дукха ловцаш даьхкад Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага. Ловцаш даьхад иштта доазол дехьарча коммунистически, къаман-демократически, аьрдехьарча социалистически партеша, правительстваша, паччахьалкхени политически деятелаша, общественни организацеша, къаьст-къаьстача гражданаша а. Ловца боаккхаш яхкийтача телеграммаш тIеи письмош тIеи дика мел дар хилар ловш, Сийлахь-боккхача Октябра цIей даьнъала дувц.

Доазол дехьарча доттагIаша шоаш доахача ловцашка лаккха мах бу чурча а арахьарча а политике КПСС-ои Советски паччахьалкхенои чакхбоахача ленински наьмъа, КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь вай мехка коммунизм хьалъяра доккхий декхараш кхоачашдеча толамаш дахар лов. Цу ханна белгалдоаккх, съездо оттаяь арахьарча политика программа Советски Союза Коммунистически парте лерригIа чакхъяхаро социалистически содружество дIахо чIоагIъяра, дунен коммунистически болам, империализмана духьалара дерригa низаш цхотадара, массане юкъара машари халкъий кхерамзлеи чIоагIъяра новкъостал деш хилар.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тIара баркал оал советски халкъ. Советски Союза Коммунистически парти, СССР правительство даькъала йийцачеи дика мел дар хилар ловш ловцаш даьхачеи СССР партийни, советски, общественни организацешта, предприятейи учрежденейи коллективашта, СССР берригача къахьегамхошта, доазол дехьарча коммунистически, къаман-демократически, аьрдехьарча социалистически партешта, правительствашта, паччахьалкхени политически деятелашта, общественни организацешта, берригача доттагIашта.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

МОСКВА. Йоккха Кремлевски Дворец. 1971 шера 24 ноябре укхаза хьаелларгья бархIазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIа сесси.

В. ЕГОРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КОЛХОЗА КОММУНИСТИЙ ГIУЛАКХАШ

Гаьнна гIа баьккхаб Гудермесски района «Кавказ» колхозо дIаяхача пятилетка шерашка. ЧIоагIа лакхбеннаб юртбоахама культурай хьувкъам, хIаьта кхашкарча къахьегамхой йиш хиннай паччахьалкхенга ялат дохкара пхе шера задани кхаь шерен ах шерен кхоачашъе. КIезига хувцамаш хиннадац хьайбай боахаме а. Масала, ферма бIарча хьайийцача укх шера 9 бетта хIара кхоабача Iаттагара юкъера лоархIаш яьккха шура 295 килограмм дукхагIа хилар дIадахача шера цу юкъагIа яьккхачул.

Кхашкарчеи фермашкарчеи къахьегамхоша дош деннад карарча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъе. Даьхен амбарашка планал совгIа бIаьш тоннаш ялат чутасса. Пятилетка хьалхарча шера итогаша хьахьокх, цар дош деннача хилар. Гурахь дув ка бола ялат хIара гектара тIара 34 центнер даьлар, планагIа лаьрхIа хиннар 24 центнер йолча. Цу гIулакхо йиш хилийтай Даьхенга планал дукха тIех ялат дохка.

Дукха ха йоаццаш шоай къахьегама итогаш яьй свекла лелераша а. Ахжа йоачаш кIезига йолаш хиннадале а, шекара свекла дика хьувкъае вIаштIехьдаьннад: хIара гектара тIара планагIа чуя лаьрхIар 260 центнер йолча 300 а кхы дукхагIа а центнер яьлар цу колхозе. Лаьтта леладераша хьинаре къахьегарагIа ганараш, кхьйола юртбоахама продукташ а дика хьийкъар.

Колхоза къахьегамхоша даьхача цу толамех гуш да пятилетка хьалхарча шера колхоза коллективана хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара кхашкеи фермашкеи къахьегаш бола нах оарцагIбоахаш боахама коммунисташа, партийни организаце боккха болх баь хилар.

ХIара коммунисто, колхозни производства моллагIча участке ше вале а, доккха новкъостал даьд юртбоахама балхаш чакхдоахача, хьокхаме къахьийгал, ялат кхыйола продукташ бахьан долаш лоаттабеча къовсама хьалхарча юхьиге хиннав. Масала, цхьоалагIча тракторно-полеводчески бригада бригадира СССР Лакхехьарча Совета депутата Арсамбиев ЯрагIе ше агроном хиларах тарра гIулакх дика ловзаш кхею тайп-тайпара культураш. шийн бригада членаш Iомабу из болх бе. Лаьтта леладара культура лакха хиларо, моллагIа культура кхеяра агротехника дика йовзаш хиларо йиш хулийтт лаьтта леладерашка ерригача юртбоахама культурай хьувкъам чIоагIа лакхбе. ГIулакхаш дукха да коммуниста Арсамбиевен бригада механика Гичикаев Азимен. Бригадир санна хьокхаме къахьегаш ва коммунист нов. Гичикаев а. Ялаташ чуэцара балхаш толаме чакхдалара бахьан да бригада члений шоашкара техника ханнахьа тоае а хIаьта ялаташ чуэца йолаелча машенашкеи механизмашкеи боарамагIа болх байта а вIаштIехьдалар. ТIехдика коммунисташ шоаш хилаф хьахьекхад коммунисташа шофера Абдурашидов ВахIиден, трактириста Мадерсултанов Салауден. № 1 йолча бригада коллективо керлача пятилетка хьалхарча шера 34 центнер ялата, 350 центнер шекара свеклай гулъяьй, дикка тIеххкоачашъяьй паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара планаш.

Колхозни производстве коммунисташа хьинаре дакъа лоацилга ховрга шоллагIча тракторно-кхаш леладеча бригадага хьежача. Дуккхача шерашка цу коллектива гIулакхаш во лелар, хьувкъам лоха бар, воча хьала тIа яр дIаоттаяь лоаттаю техника. Колхоза правленеи партбюроси тIехьаюсача бригаде механикалла хьожавир партбюро член Хажиев Имран. Коммунистий Дебиров Хьумайден трактириста Эльгериев Мохьмаден новкъосталца нов. Хажиева вIаштIехьдаьннад бригада гIулакхаш дикка тоаде. техника дикача хьал тIа я. соахк колхоза правлене ахчан премеш тийлар механизаторашта техника тIехдикача хьал тIа йолаш дIаоттаяь лоаттаярах. Коммуниста Хажиева, цун новкъостий Дебировеи Эльгериевеи хьокхам дIайийцар бригадерча парте боацача новкъосташа а. Масала, механизатораша Джамалдинов Баташа, Эльмурзаев Бешир-Хьажас, Абдулкадыров Алимпашас, кхычар. Къахьегамцара цар гIулакхаш белггала коммунистически да. Механика хов, моллагIа болх царна тIабиллача, цар из тешаме кхоачашбергболга. Цудухьа шоллагIча бригада производственни хьокхамаш а да колхозе эгтара лакхагIа. Гурахь 400 гектара тIа дIалийнача ка болча ялатий пар укх шера хIара гектара тIара 34,6 центнер гулъяьй, планагIа лаьрхIа хинначa 18 гектара меттел. ТIехдика хиннай кхашкара свекла а. Масала. Муцуева ХIажара, Яшуева Маддана звеньяшка хIара гектара тIара 350 центнер гулъяьй.

Уж толамаш даьхад лаьтта кхетамца. дас санна йоакхо еш леладар, хьалха латта агротехника юкъекхахьар. хий дехкача лаьттаех ма могга дикагIа пайда эцар бахьан долаш. ЛоархIамегIара культураш хий дехкача лаьтташка хилийта гIерг колхоза специалисташ хIара гектаро луш бола пайда алсамбаккхар духьа. Иштта дар укх шера а, ахка йоачаш кIезига йолаш денача хана. Цхьабакъда, ялаташ кхедерий камахал яьккхар хий дар. ХIара гектара тIа эшшача боараме тIоадал яхар, цудухьа хьокхамаш а хилар лакха.

«Кавказ» колхоза къахьегамхоша дукха хIама даьд производство лакхагIа айяра. Цу гIулакха юкъе доккха дакъа лаьцал коммунисташа а. Цхьабакъда, карц ца лер духьа ала доагIа, коммунисташ теркалде хIамаш кхы а долаш хилар. ХIанз а колхозе эгтара ниэткъалагIа йола моттиг я хьайбай боахам. Укх тIеххьарча шерашка шура дикка дукхагIа яха яьннаяле а, болх кIезига бац ферме. ХIара 100 Iаттэ лоархIаш хьахула Iаьсий теттара кIезига за. Боахамера доахан кIезиглуш. латт. кIезигденнад детта доахан а. Уж дерригa кхоачамбоацараш хилара бахьан. гучох, зоотехнически ветеринарнии болх во вIаштIехьбаьккха хилар да. Шоай организаторски кхетамеи болх цу метте тIаберзабе безар партбюрос а колхозе 50 сагага дIакхоачаш болча коммунисташа а. фермай болх тоабе бахийта безар коммунисташ. ХIаьта а, иззамо йолча колхозни производства лоархIамеча участке къахьегаш верригаш а 4 коммунист мара вац. Реальни хьалаша хьахьокх. фермера гIулакхаш тоадара цу наьха низаш оарцагIдахарах кхоачам ца хулга. Из дицде мегаргдац колхозни партийни организаце а цун партбюрос а.

Юрта боахама болхлошта хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд КПСС XXIV съездо. «Кавказ» яхача Гудермесски колхоза лаьтташ леладераш гIулакхаца жоп дала гIерт партийни съезда решенешта. Дикка дукхагIа йохкагъя паччахьалкхенга кхашкарен фермашкарен йоаха продукташ.

И. ДЖАМАЛОВ,
«Красное знамя» яхача Гудермесски газета отдела заведующи.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Укх тIеххьарча хана вай хьамсарча парте а Советски правительства а чIоагIа теркам тIабахийтаб юрта боахам сиха айбара. Из декхар кхоачашдара къахьегаш ба тха районера берриге къахьегамхой. Колхозхой Устава проект Iомаеча хана дукха уйлаш йир тха боахамий специалисташа а, механизаторашa а малагIа торонаш йисай-теш экономика дегIайоалаяра гуча ца йоахаш аьнна. Уж дIатехкача кIезига хилanзар. Керттерадар алыийски дагIенех бизза пайда ца эцар, колхозхой вахара-хьал тоадара йизза йоакхо ца яр дар. ХIанз уж кхоачамбоацараш дIададьннад боахамашкара.

Масала, Орджоникидзе цIерагIча колхозе хьалхагIа цхьаккха а пайда ца луш яр сом чакхбоаккха цех. Укх шера хьалхарча итт бетта цу цеха коллективо колхоза бенна пайда 150 эзар сомага дIакхаьчаб. Из санна йола сомий бешамашкара а, акха а сом чакхбоаха цехаш хьайийллай Ленина цIерагIчеи Карл Маркса цIерагIчеи колхозашка. ХIанале а Карл Маркса цIерагIча колхоза цехо боахама бу пайда 75 эзар сомага дIакхоачабир. Цехаша боахама бу пайда боккха болга а ховш уж хIанз хьалъеш латт Кирова цIерагIчеи парте XXII съезда цIерагIчеи колхозашка. Уж цехаш хьалъеш я боахамашка вIашагIъехка гIишлошъерий бригадаш.

ХIара ди массаза доал тоалуш доагIа тха районерча колхозхой вахар. 1965 шераца нийслича шозза гаргга тоаденнад из.

Районе цхьаьккха а боахам бац хIанз рентабельни боацаш. Нагахьа еанна дIадахача шера района колхозашта тIабена пайда 1281 эзар сом хиннабале укх шера из 2 миллионага дIакхоачаргхиларах тешаш да тхо.

С. ТУРАЕВ,
Ведана района юрта боахама управлене начальник.

Тюменски областе хьалъеш я хьух, дахчах хIамаш ю йоккха механизированни комбинат. Шера 110 эзар кубометр дахчан-шолхий Iоакъаши 148 эзар кубометр херх хьекха материалаши арахецаргья цо. ХIанз монтаж еш латт керттерча хьун цеха, хьалъеш латт гIонна йола помещенеш.

СУРТА ТIА: комбинат хьалъеш я.

И. САПОЖНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОШ АЬННАЧА ХУРГДА

Бурув деттара балхий Карабулакски управлене мехкдаьтта лехараша дог гIоздаьнна тIанийцар «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола соцам. Бурув деттача, вышкаш хьалъеча, гIонна дола балхаш деча бригадашта юкъе шерагIа баржаш ба дикагIйола бригада, смена яха цIи яккхара тIехьара къовсам.

А. К. Егоровен Ф. Д. Гайворонскею кулгалдеча бурув деттача шии бригада шера план кхоачашъярах рапорт а денна, хIанз нийслагIча пятилетка шоллагIча шера чотах къахьег. Ноябрь бутт боаш хьатIадоагIача шера чотагIа болх бе йолаенна кхы а шин бригада коллективаш. ХIаьта цхьайтта бетта задани толаме кхоачашъеш я кхыйола бригадаш.

Бурувдеттарашa тIагIертта къахьегарах, керда техникеи технологии балха юкъеккхувларах хьахиннар да из.

ХIаналехьа кхоачашъяьй гидромониторни осташ балха юкъедоаладара даьккърча а кхыча хьокхамашта а шера йола план.

Толам баккхара боккхача лоархIаме я социалистически яхьа керда формаш, планаши тIанийца социалистически декхараши кхоачашдара тIехьа даим лоаттабу къовсам.

Дика лел гIулакхаш № 103 йолча буровой (начальник С. И. Михайлов). Цу бригаде хинна а ца Iеш эрригача Карабулакски конторе а дикагIа лоархIача бурув деттача Алексеев Ларюшкина, йоах:

— Яхь тха бригадо дукхача хана денз цIенхаштта лелаю. Балха дийнахь, бетта, квартале, шера де дезар белгалду оаха. Цо торо хулийт даьр фуд-хьогI, яхаш юхахьежа ца везаш, шийкъахьегамах хьахулачун маIан кхетадеш болх бе. Яхьо новкъостал дир тхона бархIлагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъе, керда пятилетка бIубенна йолае. Дош деннад оаха ер шу ханал хьалха, декабрь бутт хьахуллаш чакхдаккха, цунца цхьана тха управлене хIанзалца на хиннача кIоаргалга скважина оттаьча ханнахьа кхоачае. Дош аьннача да тха — толаме кхоачашъяьй пхьайтта бетта задани, хIаьта 5-ча декабре — Конституце Ди — тIакхоачаш шера план а кхоачашъяь хургья. Эгтара кIоаргагIа йола скважина цу ханале яьккха яргхилара шеко яц. Бакъда, хIанз эгтара кIоаргагIа йола (5156 метр) скважина яккхара рекорд Э. Н. Никулина бригадага я. ХIанз тха № 1003 йола скважина 5075 метр кIоаргъеннай. Скважина кIоаргала рекорд гаьна яц.

Тха бригада членаша даим Iомаю, дIа-хьа йовзийт балха опыт. Даха хиннад тхо цIи хезача Старогрозненски бурувдеттарий Крамарова бригаде. Цох дика беркат даьлар: дикадар тхоашта хьаэц оаха, хIаьта кхоачамбоацараш а арахьара дIатIахьежача дикагIа гу. Укх денношка МалгIабикера бурувдеттараш болча даха хилар тхо. Из а пайдане да.

Социалистически яхь формаьна вIаштIехьаьккхача гIулакхаш кхы тайна хул.

Масала, № 165 йолча скважине къахьегар дика коллектив я. Цига яхье бовлаш собрани ю, йоагIача хана итогаш ю, балха график дага а баьле оттаю. Бакъда, из деррига а формально ду. Деррига а дагахьа Iомадаьр Iодешаш санна хул. ТIаккха балха тIара гIулакхаш ледара хул: скважина чу хIама йож, кхыйола авари ю, из бахьан долаш уллув цхьаькха скважина юкха езача кхоач. Вайна махарра, из доккха зе мадий. Бурув тохаро технологически режим телхарах, коллективацара кхетама болх эсала делабарах буровой мастер П. Пронькин балха тIара дIаваьккхав. Бригада болх тоабара тIехьа гIулакхаш даьд цига хIанз.

Мехкдаьтта лехараша хIама дика кхетаду. Масала, буровой мастера А. Залина кулгалду бригада итт бетта заданех лоархIаяь а, дика сий деш а я. Укхаза социалистически яхь хила езача боараме я, балха опыт вIаши Iомаю, кхыча предприятешка а гIойя цигара шоашта мегаргдар хьаэц бурувдеттараша, балха итогаш ю, де дезараш белгалду. Итт бетта планагIа из коллектив лоархIа ца яр бехказлон цIенхаштта бахьан долаш да: ер шу долалуча хана обсадни турбаш йоацаш болх сеца латтар. ХIаьта а бригада коллектив шера задани ханнахьа кхоачашъяра берригa ший низ тIабахийта къахьегаш а из ше кхоачашъергхиларах дог тийша а я. Цунна къаьта дола тешал да бригада укх тIеххьарча кхаь бетта графикал хьалхаюявлаш, тIадиса декхар дIадаккха гIерташ болх беш хилар.

Болх лерттIа хьа ца берашкара а, балха новкъарле ерашкара а доагIар цIенхаштта хьадеха баьннаб мехкдаьтта лехараш. Масала, районни инженерно - технологически служба начальникалда вайтар коммунист Ю. Пыльцин коллектива. Цийна тIабилла болх а лерттIа ца а беш, дIа мел аьннар харцахьа кхетаде, нахаца дага а ца воалаш ше мелдаьр мегаргда аха волавелар. Шийгара доагIар зецар, шийкарарчагара доагIар хьадехацар, бехктокханерча операцешта юстарвувлар, технически кулгалдара боарам лохбир, коллективаца бу кхетама болх лагIбир, юкъагIдитар дешар (Грозненски мехкдаьтта института 5-ча курсе заочно дешаш вар из).

Из мело яр бахьан долаш шийбалха тIара воха а ваь бурув детта балха хьожавир Ю. Пыльцин.

Мехкдаьтта лехарий коллективерча дукхачар къахьегама хьинар гойт. Масала, цу коллективерча 16 сага орденаши медалаши елар дIаяхача пятилетке даьхача къахьегама толамех. Коллективе чIоагIа лоархIаши сий деши ва чоалханерча балхашта вола буровой мастер Социалистически Къахьегама Турпал А. Д. Катасонов. Дукха ха йоацаш мехкдаьтта промышленноста министерстваи мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой профсоюза ЦК-аи «СССР сийлахь мехкдаьттахо» яха знак еннай цунна.

ДикагIйолча бригадий балха опыт массанахьа дIайоаржаю. Цу гIулакхо доккха новкъостал ду бурув сихагIа тохара, бурув тохача балхага дIалодар лохдара, производства культура лакхъяра.

ХIанз, веца а теха арахийцай С. И. Михайлов начальник волча а (№ 1003 йола Е. Алханчуртера буровая) бурутохара мастер Ш. А. Бейгареев волча а (№ 5—Захан-Юрт коллективай балха опыт йовзаш йола листок. Цу бригадашa даим тIехкхоачашъю шоай планови заданеши тIанийлаь социалистически декхараши, хьинаре дакъа лоац керда техникеи технологии балха юкъейоалаеча. Иштта хьаккхашта юкъейоалаю къахьегамеи производстваи вIаштIехьаьккхара керда формаш.

Ш. А. Бейгареев хIанз районни инженерно - технически служба начальника заместитель ва. Из болх дика ка йоалаш бу цо.

Шоай хьинари говзали гойта боккха аьттув ба укхаза рационализаторий. Укх шера 110 совгIа предложени еннай цар, дика пайда а боалаш. Уж соахкарчул массехаза а укх шера яла лаьрхIаьел шоаза а дукхагIа я.

НийслагIча пятилетка хьалхарча шера плановни заданий тIанийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара хьинар айдаь къахьегаш ба бурув деттара балхий Карабулакски управлене мехкдаьтта лехараш.

А. БАКАЛЮК.

БАЛХАЦА ДЕРРИГА А ЛОАРХIАМ БОЛАШ ДА

ГаьннарабIарг тIаотт Сунженски района Шеча Эскара цIерагIча колхоза фермана. КIир техь а, е еза ремонт яь а латт шун корпусаш. Уж пхиъ я — дика механизированни хьайбаш леладу комплексаш. Масса долча хIаманна аьттув болаш я ферма йола моттиг. Гаьна доаццаш доаа Шолж. Цун берда йисте латтача низболча насосаша хьател доаханна меладе а, кхы эшача доаде а хий. Вокх кхаь оагIорахьа эзача кхашка ца хадлаш ахкан замалахь сийна конвейер лоаттаю. Цигара бун дIаяьлча Iай фермашкара арадаьнна доахан кортамукъа лела йиш йолаш моттиг я из.

Колхоза ферме ба 700 бетта етти 500 Iасилги. Дукхача шерашка шурийна дикагIа йолча фух дола доахан хьа а хоржаш хьалкхелаь хьайбаш да уж. Цунга хьежжа шура йохкара план хIара шера кхоачашъю цу ферма. Укх шера 10 бетта план а тIехкхоачашъяьй колхоза хьайбаш леладераша. Леладеча доаханга а, опытага а хьежжа тIанийшал хIара доярка социалистически декхараш. Масала, Килиматова ПаьтIамата укх шера цхьан Iаттасара яккха лаьрхIар 4 эзар килограмм шура яр. хIаьта Саламатина Надеждас — 3 эзар килограмм. Шоаш денна дош хIанале а кхоачашдара гарга ба уж.

Иштта шоай социалистически декхараш кхоачашдеш хьабоагIа Тебаева Эсет, Левенштейн Фаина. Цу хьалха латтача доаркаша шоай йоккха балха опыт дIайовзийт къонахчарна.

— Кхыметтел доахана оамал а йовза еза доаркашта, — яхаш дува Килиматова ПаьтIамата. ХIара Iатта ши-ший оамал хул, цунга хьежжа тохаш дола кулг а хила деза ший тайпара.

Дукхьал доярка хьинарахи говзалахи вIаштIехьаргдац шура дукхагIа йоаккхилга Iалашде. Цу гIулакха хьинаре къахьегаш хила веза ферма хIара болхло. Фермa план кхоачашъеча кIезига хакъа лаьцадац беж Iуша а. Доаханга дика хьожаш ба Iуй Г. Задорожный, С. Евлоев, И. Калита. Хан-ханнахьа ара-чу доах, хий моладу, доагIача тайпара кийчдаь доакъар дулл. Укхаза гургдац хьаьш диза а диза когашта кIал ухаш доакъар. Царна дика хов малагIа тайпа а доакъар мел хилла деза хьайбашта.

Дика вIаштIехьаьккхай ферме социалистически яхь. Укхаза хIара доярка яхье яьнна къахьегаш я. Цар тIанийца социалистически декхараш, ферме дIачувоаллача массанена бIаргагургдолча хьалтехад. Цу декхарашта юхе уллача доска тIа хIара доярка мел шура яккха еза, мел яьккхай дIаязду, котбаьннарашта ахчан премеш тел. Сийлен доска тIа цар сурташ хьалтох. Иштта вIаштIехьаьккхача яхьо даим лакхъю къахьегама овсарле, чIоагIъю къахьегама а общественни а дисциплина...

Шоай коллективе яхь леларал совгIа цу района Кирова цIерагIча колхоза шурий ферма къахьегамхоашца яхь лелаю цар. Итогашка кварталагIа цкъазза хьож. ВIаший нийсду даьха толамаш. Укх шера дIаяхача кхаь квартале хьалхара моттиг яьккхараш Шеча Эскара цIерагIча колхоза къахьегамхой ба. Цар шоай план 107 процент кхоачашъяьй.

Цхьабакъда яхьа итогаш йовзийта еззача тайпара районерча берригача колхозхошта дIайовзийтац, Шеча Эскара цIерагIча колхоза шурий ферма заведующи волча Д. Кумаригова йоах:

— Кхоачам бац фермай балха итогаш дукхьал цига къахьегача болхлошта дIайовзийтар.

Бакъахьа дар хьалха латтарий опыт, цар цIераш районе массанена йовзаш хилча. Тха колхоза йоккха клуб я. Дика хургдецерий цу клубе дукха нах вIашагIкхийттача хана доагIача тайпара сий а деш совгIаташ луш е кхыча тайпара дикагIбараш белгалбоахаре. Иштта хилча бакъахa хургдац «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхалга дIахо а тоадарах» КПСС Центральни Комитета соцамо а дIалех из.

Ц. БАШИРОВ.

ДИКАГIВОЛА СВАРЩИК

Грозненски энергетикашта дика йовзаш я Юрий Александровича Решетова цIи. Ткъо шу даьннад цо сварочни аппаратаца болх бу. Ший къахьегама никъ «Кавказэнергомонтаж» треста Грозненски участке электросварщикалла Iомалуш дIаболабир цо. Монтажникий коллективе лоацпача хана сварщика говзал караерзайир Юре. Паропроводий узлай бехктокхаме сварка е бокъо елар цунна. Юххьанца денз хьалъяь яллалца низ бола «Грозэнерго» № 2 йола ТЭЦ хьалъеча а цунна монтаж еча а дизза дакъа лоацаш хилар Юрий.

ХIаьта хьалхле лелаеча Центральни ремонтно - механически завода котельни цеха коллективе цо болх бу 10 шу совгIа ха я.

Эзза лакхача дегIара, дог цIена вола Юрий наьха безам тIабодаш вар. МоллагIча темах а, хIаьта иштта балха опыт ювцаш а къамаьл де дог доагIа цунца. Цун къахьегамцара безам; сатийна оамал моллагIчоа а хьокхам хила мегаргболаш я.

— Юрех оаха доккхал ду, хIаьта цунна тара хила а ях дукхачарга, йоах «Грозэнерго» котельни цеха начальника Петр Потапович Степенкос.

Грознерча профессиональнотехнически училищашкара дийша боала дукха кагирхой хиннаб из волча производственни практикагIа, хIаьта хIанз царех дукхагIа бараш опыт йола электросварщикаш а хиннаб. Нов. Решетова вIашка а оттаяь сварка яь трубопроводаши газопроводаши укх дукххача шерашка брак йолаш хиннаяц.

Производства планаши тIанийца декхараши тIеххоачашдара а иштта дукхача хана денз наха вовзаш ва дикагIвола сварщик. 11 бетта план хIанзле кхоачаш а яь декабаръ бетта чотах болх беш ва Юрий.

Ше сварка е езаш йола моллагIа изделеш кийчъеча слесарашкара доагIар хьадехаш ва нов. Решетов. Сварка яра вIашка оттаеча трубашта юкъера юкъ технологически условешка хьежжа хилийтара массаза а уйла тIайохийташ хул из.

Дукхача шерашкара даккха хIама доаца хьалхле лелаеча болхлочун къахьегам белгалбаьб дукхача Сийлен грамоташца, баркалашца, маьхерча подаркашца. Заводе эггара хьалха цунна елар коммунистически къахьегама ударник яха цIи. Дукхача шерашка завода сийлен Доска тIа хьалтеха доалл цун портрет. «Энергетикаи электрификацеи профессегIа дикагIвола болхло» яха цIи еннай Юрена. Ленински Юбилейни медалацеи «Знак Почета» яхача орденацеи белгалбаьккхаб цун сийлен къахьегам.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Грозненски «Металлотара» завода болхлошта юкъе хьинаре къахьегарца белгалъяьнна я сварщик Лаптева Нина Яковлевна. Смена дIаяхийтац цо сменни нормаш 125—130 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа хIанзлехьа кхоачашъяьй цо 11 бетта задани. Дукхача шерашка иштта хьинаре къахьегарах дукха Сийлен грамоташи ахчан премеши тийннай цунна.

СУРТА ТIА: болх беш я сварщик Н. Лаптева

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС—КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЕРИЙ ДЕНАЛЕ АВАНГАРД

Академик Петр ФЕДОСЕЕВ

I. Коммунизм хьалъеча замалахь КПСС лоархIам лакхбар

ВАЙ ДЕРРИГАЧА действительносто, КПСС XXIV съездо бокъонца дог тешадеш хьахьекха ма хиллара, тешал ду, болхлой классеи берригача къахьегамхойи кулгалхо хилара дакъа, Советски Союза Коммунистически парте сийленца кхоачашдеш хилара, советски халкъ нийсача ленински наькъагIа дугаш хилара. Цунца цхьана дунен кортамукъален боламе, империализмана духьала, машар, социальни прогресс, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме СССР-еи КПСС-еи лоархIам тIа-тIа дукхагIа лакхбалара процесс йолаеннай. Советски Союзо экономике, Iилмаи культураи дакъе, техника дегIаккхвалача, халкъа вахара хьал тоаеча, общественни вахара формаш эргайоахаш тоаеча доахача толамаша кортамукъален боламаи социализманеи аьттув болча, империализмана зенне йолча оагIорахьа хадланза хувц хунен халкъашта юкъерча эоенера низий соотношени.

КПСС ЦК Отчетни доклало а, XXIV съезда берригача балхо а цIаькха а хьахьекхар, теори творчески дегIаккхувлилга, ревизионизма тайп-тайпаоча формай викалаша из яххача тайпара, марксизма керда «варианташ» хьакхолларах, къаьстта шоай тайпарча «социализма моделашта» искусственни конструировани ярах а ца латташ, революционни къовсамеи коммунизм хьалъяоеи керда хьалаши керда торонаши шоай ханнахьа теркалъярах, уж теоретически вIашагIтохарах, къоастаде ха хьатIаккхаьча исторически декхараш къоастадара эффективнегIа йола средстваши методаши лахарах латт. Теори дегIайоалаелга бокъонца иштта кхетадаьд шоай кхоллама болх творчески лелабе аьнна коммунисташка васкет даьча В. И. Ленина. Духхьал цу ленински положенега хьежжа болх бир вай парте XXIV съездо коммунизм хьалъяра дукха принципиальни теоретически практически проблемаш ювца уттаечеи къоастаечеи хана.

СССР дунен халкъашта юкъерчеи чурчеи хьала кIоаргга анализ яра, укх гаргарча пхе шера экономически политика, социально - политически культурни строительства перспективаш кийчъяра нийсса XXIV съездо чIоагIа уйла тIаяхийтай парти дегIайоалаяра, коммунизм хьалъеча юкъагIа Коммунистически парте лоархIам лакхбарах долча деша. Из иштта хила доагIаш а да. Из дош Iалаьмате боккхача лоархIаме да теоретически санна, иштта практически пхане а.

К. Марксеи Ф. Энгельсеи тIагIертта къовсам лоаттабаьб моллагIа паччахьалкхе сов чекха дIайоаккхилга, парте централизованни организаце хиo хоаладелга дIадехараш шоашта чуловцаш йолча тайп - тайпаоча анархистски концепцешта духьала, В. И. Ленина ший балхашка, К. Марксеи Ф. Энгельсеи гIулакх дIахо а хьош, хьа а бийллаб, массе оагIорахьара бакъбаь хьа а оттабаьб социалистически обществерча партегарчеи паччахьалкхенгарчеи даьцъах долча деша принципиальни лоархIам. XXIV съезда еннача КПСС ЦК Отчетни доклада тIа белгалдоаккхаш ма хиллара, — из революционни болама, керда общество хьалъяра овлангарча дешах цаI да. Тахан бокъонца болча марксисташта - ленинцаштеи ревизионизма тайп-тайпарча формай викалаштеи юкъерча къовсама юкъмоттигера пункт а хинна дIаэттад из.

Наг - нагахьа шоаех объективно уйлаш еш бола Iилмахой, хIаьта цкъаза «цIена» революционераш а хетийта гIертача, коммунизма хIанзарча цхьаболча критикаша йоах, социалистически обществера торонаш кхоачаенная парте, ший гIулакхаш белгала йоацача идейно - кхетама функцешна леладергдолаш йола кхы тайпа организаци эш.

Цу «теоретикаша» лерхI — коммунистически болхлойи партешкара кулгалдара дакъа мелла а, хIаьта цул тIехьагIа цIендаь дIадаккха а. Царна лов, марксизма - ленинизма идеологически принципех социалистически мехкаш мукъадовларе «прогматически эвалюце» новкъостала шоай наькъ тIара дIадувла доладалари. Ишта да цу теорей классови маIан.

ХIаьта дунея коммунистически болама дерригача истоое хьех, партегара кулгалдара дакъа мелдар, е из ца лархIар социализма позицеш мелъяр маIан долаш да яхаш. Цунна тешал ду, пхьадолча социалистически мехкашка бе-беча хана, масала, 1956 шера Венгрей 1968 шера Чехословакеи хиннача событеша. Цунца дувзаденна къаьгга шаьра белгалдаьлар социализм «тоаю» яхаш долча хабарагIа марксизмаленинизма революционни маIан доадеи буржуазни идеологи юкъейоалаяра никъ цIенбеи гIертача аьттехьарча ревизионизма кхерам. Чехословаки событеша хьахьекхар, социалистически общество кулгалдара дакъа партега хула хадданза чIоагIдар мел лоархIаме да.

ХIанзалца хьа исторе чухь хинна хIама дац болхлой класса революционни парти ца хилча, ший кулгалдара дакъа цо кхоачашдеш ца хилча, социализм хьалъелгеи цун котало Iалашъелгеи. Ховш да, болхлой боламаи социализм хьалъяраи кулгалде гIийртаи гIерташи реформистски социалдемократически тайп-тайпара кхыйола кагийбуржуазни партеш хилар. Масала, Россерча меньшевикийи эсерийи хабараш шортта хиннад социализмах дувца, хIаьта Iаьдал бе доллеи из хьалъеча практике дакъа лацеи торо нийсъенначул тIехьагIа, шоаш ма баора капитулянташ шоаш хилар хьахьекхар цар, обществана социалистически эггалонаш яра керте эттача коммунистий партена духьала буржуазеца цхьана къовсам болабарца. Массаша геттара нийса юстара кхайсар капитулянташ.

Дукхача мехкашка Iаьдала керте нийттай шоеех социалистически, социал - демократически а болхлой партеш оалаш йола партеш. Цхьабакъда, цар меттахьа ца хьоаеш йитай капиталистически строя лаодаш. Цу партеша хьаьача правительстваша, болх беча адамий низагIа цхьайола лоадамбоаца реформаш яьй, цхьобакъда, чурча вахаре а, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка а шоайл хьалхагIа хиннарий — традиционни буржуазни партей политика, вешта аьлча доалдеча буржуазни класса политика чакхъяьхай.

Цу тайпарча социалистически болхлойи партей викалаша буржуазни идеологашцеи политикашцеи барта а болаш къовсам лоаттабу реально яхаш йолча, коммунистически партей кулгалца болхлой классеи къахьегача адамийи турпалча къахьегамца хьалъяьча социализмана духьала. ХIаьта царо шоаш цхьаккха хIама даьлац (вайна ма хой, ледага а уж ца хиннилга) капитализма лаодаш мелъяоаи дукха итташ шераш хьалхагIа денз шоаш еттьа яха из «дика», «демократически» социализм хьаяра.

Дуне тIа-тIа дукхагIа тешаш доагIа вай замалахьара алкха бокъонца йола революционни партеи марксистско - ленински партеш мара ца хиларах. Цар стратегеи тактикеи юкъе органически цхьана таръеш я марксистско - ленински теорий политически практикеи. Уж — революционни гIулакхаш дола партеш.

Исторически опыто хьахьокх, болхлой класса парте кулгалдара лоархIам моллагIа тайпара, кхыметтел лоадамбоацача боараме а лохбе гIертилга коммунисташа хоадамболлаш юхатохеи соцадеи дезаш хилар. СССР социализм хьалъяреи лоравреи гIулакха КПСС дерригдунен - исторически карагIдийнача хIамай хоадамболлаш йолча предпосылкаех цаI яр партех, цо кулгалдара даькъах болча марксистско - ленински хьехама ревизи е гIийрта троцкисташ, аьттехьара уклонисташ, националисташ, кхыбола оппозиционераш идейно - политически бохабар.

Духхьал хIанз, социализманеи капитализманеи юкъе ираг Iа бола идеологически къовсам латтача хьалашка, къаьна троцкистски, правооппортунистически, националистически догмаш аьттехьарчеи «аьрдехьарчеи» ревизионисташа цхьана юха малхаяха гIерт буржуазни идеологаш, цар хьадагалвац парте «керда» концепцеш. Къаьстта чIоагIа оарцагIбаьннаб уж КПСС а кхыча социалистически болхлойи партей а «вIаштIехьа ца даьннараши», «гIалаташи», бокъонца болча лениний творчески революционно кхолламеча гIулакхаша дог-уйла шоашкахьа доаккхаш еш йола воздействи дIаяккхар, гIаддайча а мелъяр духьа, лаха а дагалувца а.

Цхьабакъа, цу гIулакха хьегаш ме латта къа эзхьа дов. Советски Союза Коммунистически парте революционни эргалонаш яра низ мел боккха ба, цун политика Iилманца мел бакъъяь хьахьекхай, нахацара цун бувзамаш мел чIоагIа да бIаргагу, социальни революцешеи низ болча къаман-кортамукъален боламашцеи, дунея тIемашца, лиоача классови къовсамашца, Iаламате йоккхача масштабе хьалдеш долча боахамеи культураи гIиосашца белгалъяьннача итташ шераш хьалхагIа денз хьайоагIача хана, миллионаши итташ миллионаши бола нах, дерригa духьаленаш эша а еш, цун кулгалца сийлахьча дагалаттачуга — коммунизмага болхаш хилара.

Социалистически общество кулгалдуи лостам телеи низ хиларах тара Коммунистически парте хьал общественни производства системерчеи общество дегIаахара процесса шийна чухьарчеи болхлой класса моттигацеи лоархIамцеи, капитализмана каш даккхареи коммунизм хьалъяреи даькъерча цун дерригдунен - исторически миссеца дувзаденна да.

ХIаьта а социализм СССР-е йиззаи ма ярей котъялара, коммунизм хьалъе йолаяра общественни эгалоний берригача делама кулгалдеш партийни воздействи яра лоархIам лох ца барал совгIа, из воздействи чIоагIагIа елга дIадех. Вай хана къаьстта боккхача лоархIаме я общество социализма новкъа гIолла дIахьалхашкахьа ме ух, дукхагIа дIадех Коммунистически парте кулгалделга яхаш йола ленински положени.

Коммунизм хьалъяра масштабаш йоккхагIеи декхараш чоалханегIеи хилара, дунен чу йолаенначa Iилма - технически революце, социалистически демократи дIахо дегIаккхвалара, наьха творчески хьинар айдара, Iилмаи коммунизма теоре лоархIам тIа-тIа лакхлуш хилара, къахьегамхошта коммунистически кхетам чIоагIагIа баланза барт ца хилара, дунен халкъашта юкъера декхараш чоалханегIа хилара — цу дерригача хIамаша лакхбу советски халкъа организатори кхолламеча гIулакхий кулгалхой йолча парте лоархIам.

(АПН).

(ДIахододар хургда).

СОМИЙ БЕШАМАШ ХЬУВКЪАЯРА

Тха совхоз баьцадаарапш сомий бешамаши лелаеш я. Цудухьа городашкарча наха мамогга дукхагIа из продукци яла хьеж тха кхашка балхаш дерац.

Сомий бешамаш лелаеча бригадага да 156 гектар лаьтта. 129 гектара тIара бешамаш латаш я. Укх шера дика хьийкъар хьачаш, Iажаш, персикаш. Бакъда бIаьстан юкъе хаоттам во хилар бахьан долаш латанзар гIамгIаш, цу тайпара генарг дола сом. Иштта сом чуэцаш латтача хана мух а хьекхаш ша техабале а тха вIаштIехьдаьлар планаш тIеххоачашъе.

Масала 95 гектар Iажий бешара оаха чуийцар 540 тонн, хIаьта план 398 тонн мара яцар. 17 гектара тIара чуийцар планагIа 110 тонн йолча 162 тонн хьайбаш. Къаьстта дика хилар хьачаш. Хьачаш чубара план дiазза кхоачашйир оаха. Уж толамаш даха тха вIаштIехьдаьлар эррига агротехнически бокъонаш нийса лелаярах. Цул совгIа оаха йоакхо яьй сомий сорташ тайп-тайпара хилийтара а, дикагIа хьувкъа сорташ юкъе доаладара а.

Культураш дика хьувкъийтара боккхача лоархIаме гIулакх да лакха говзал йола нах хилар. Уж тха болаш а ба. Са цIераш яха безам ба звеньеваяй Зинченко Верай, поливальщика Стороженко Григоре, кхычар.

Цахаддаш совхозе болх беш я хьалха латтарий опыт Iомаю кружок. ДикагIа мел дола кердадар тхоай балха юкъе доаладе а хьож тхо. Тхона тхоай балха тIа гучадаьннад «Химе совгIатех» дикагIа пайда мел эц хьувкъам лакхлулга.

Диззача шера бе безаш ба бешамашкара болх. Гурахь сом чуийца боаллашехьа дIаболабу удобренеш еттара болх. ХIара гектара 3 центнер азотнии, 4 центнер фосфорнии, 1,5 центнер калийнии удобренеш тох оаха. Удобренеш техачул тIехьагIа дискованн ю, тIаккха мара дац мугIарашта юкъера оахам. Цу гIулакхо торо хулийт хица удобренеш па йоде, уж мицага дIа ца кхахьийта. Ший ханнахьа бешамашка хий дилла а бицлац совхоза къахьегамхой. Хий диллара эггара дикагIа йола ха я сентябри октябри бетташ, цу хана бешамашка дилла хий дукхагIа соц лаьттанца. ХIара гектара 800—1200 кубометр боарам болаш тох хий.

Цу боарамагIа кхы а бIаьстан юхье а тох из.

Тха бешамаш тIайола лаьтташ рельефни хьалаш дика долаш дац. Цудухьа хий тохилга шин тайпара хила деза тха: харшашка гIоллеи мугIарашка гIоллеи. Опыт йолча поливальщикий вIаштIехьдоал массанахьа цхьатарра хий дIакхачийта.

Гаьнашта хулача тайп-тайпарча лазараша лохбу хьувкъам. Из ца хилийтара хьалхе а дохьажа-молхаш етт оаха беша. Шера цхьайолча хана бархIазза тох молхаш. Цкъаза тхона новкъостала ух авиаци.

Иштта болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш лазар хилац гаьнашта, цунга хьежжа хьувкъам а лакхлу.

Гуйре тIехьа яхача аIа йолаю гаьнаш. КIеззига шелал хуле а аIа мег уж. Культураш тайп-тайпарча сортах хиларо тхогара дIадех гаьнаш аIара агротехника нийса лелаяр. Ткъовро дIаьккхача моттиге гаьна чов хургйоацаш цунна маркхал тIабулл. Петролатум яхаш ба из. Иштта ца дойя лазар а хинна йокъаялар кхерам ба еIа га.

Кхаьча боаллашехь чуэца беза сом. Бригадерча 15 сага булац из болх. Цудухьа городерча тайп-тайпарча организацешкара болхлой ух тхона новкъостала. Тха сомий беша я пионерски лагерь. Цига салаIа ухача бераша а деккха новкъостал ду тхона.

Сом чуэцача хана 150 саг хул болх беш. Новкъостала ухараштта оаха дIахьех болх миштта бе беза. Ма могга дикагIа пайда эца хьож тхо техниках а. Тха механизатораша дика караерзаьй говзалаш. Масала, дохьажа-молхаш тохача болх сиха а, цIена а бу трактористаша Галсян Артура, Алешин Сергея, хIаьта молхаш дика кийчъю Алейнина Марияс. МугIарашта юкъера лаьтта оахача толамаш доах механизатораша Болбинсат Алексея, Черниговский Ивана, кхычар.

Цахаддаш шеръю оаха тхоай сомий бешамаш. Керда дIаегIача гаьнаша дика овлаш хийцад, дегI дахь.

Агротехнически бокъонех 6—7-шу даьлча хьувкъам чуэц бешара. Бакъда, тха бешамашка гаьнаш хьалхагIа лат.

ХьатIадоагIача шера сом дикагIа хьувкъийтара лард йоллаш къахьег оаха хIанз.

Тхо дог тийша да пятилетка шоллагIча шера тхоай хьувкъам геттара лакхлургхиларах.

А. КАПЛЕНКО.

Грозненски района «Аргунский» совхоза сомий бешамаш лелаеча бригада бригадир.

ДИКА ДА КХАШ

1200 гектара тIа да Шаьла район Ленина цIерагIча колхоза гурахь дийна ялаташ. Дукха ха йоацаш Iаьржа даьла уж хIанз баьцшара кIнс тессача санна да. Дика тоадаьча, хьаьнзаьча лаьтта дIадийна кIа, мукх, баьцаш дика дегIаухаш я.

Раьза ба колхоза специалисташ шоай кхашта. Укх гурахь хиннача догIаша а, тIаккха малх хьежаш ухача деноша а къаьстта дика дегIаухийт гурахь дийна ялаташ.

— Шортта минеральни а, моттигера а удобренеш тайсай оаха ялатий кхашка, — йоах колхоза председатела нов. Гунгева. — ИйслагIча пятилетка шоллагIча шера хIара гектара тIара 30 центнер ка бола ялат дакхха аьнна денна дош кхоачашде оарцагIбаьннаб тха механизатораш.

Къаьстта белгалбаьннаб № 1 йолча бригадера механизатораш Байалиев Хьусен, Бекиев Хьусен. Шоай бригадерча 500 гектара тIарча гурахь дIадийнача ялаташта минеральни удобренешца подкормка еш ба уж.

З. ЭСАМБАЕВ.

БОЛХ ТОАЛУШ БОАГIА

Дукха кулгалхой хувцабеннаб Назранерча № 432 йолча ПМК. Коллектива балха, цун къахьегама овсарденна, дисциплинана Iаткъаш хул из санна дола гIулакх. Цхьабакъда, укхазара гIишлошъераш из хало ловш, шоай гIулакх мел ца долийташ хьабоагIа. Цхьайолча моттигашка санна бахьан доахаш баьгIабац. Цудухьа города предприятешта юкъе хьалхле дIа ца хецаш ер шу чакхдоаккхаш йоалл из предприяти.

Дукха ха яц из районе тIехьаюсаш а, план кхоачаш ца еш а хинна. ПМК-432 гIишлош хьалъяра гIулакх ледара лелилга, къахьегама а, общественни а дисциплина да йиш йоацаш лоха хилар дукха нийнал Наьсаречa райисполкоме, а парте райкоме а. ПМК-432 балха лош лувцаш КПСС Наьсаречa райкома бюро а хиннай. Цунах лаьца материал яр «Сердало» газета тIа. ХIана ала дезаш да критиках укхаза нийса выводаш яьлга.

Производственни хьокхамий цхьаь цаI пункт йисаяп кхоачаш ца еш. Гишлош хьалъяра а, монтажни а балхаш ахчанга диллача хIапзлехьа цхьан миллионал тIехлийлхад (шера план — 1578 эзар сом.) ТIеххоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяреи юкъера лаьрхIача хIара болхлочо хьабе безача балхеи заза нет. кхыдола хьокхамаш. Объекташ шоай ханал тIех ца йоахаш эксплуатаце дIаеннай. Дика оценка еииз дIайийцар заказчикаша Яндаре хьалъяь 320 бера лаьрхIа школа, цун коа хьалдаь 4 квартира йола цIенош, кхыраш. ЧIоагIа лоархIаме капитальни ремонт йир ПМК гIишлошъераша Наьсаречa школа - интерната. Цхьа оагIув кIезиг - дукха Iочубаха яр общежите здани. ТIаккха аьгача лаьтта са Iохоадабир. Кхераме дар цу чу 300 совгIча бера га бийсаш яхийта.

Дукха предложенеш телар из здани юхаметтаоттаяра. ПМК опытни прораба Мальсагов Ахьмада проектагIа кхо ли мара дезанзар здане оагIув ше хиннача тайпара юхаметтаоттабара. Хьежа комисси цецъяьлар: хала дар юхабетта пен малагIа ба, хьалха хиннар малагIа ба ха.

Шоай общежите лахаш да хIанз бераш. Коммуниста Мальсагов Ахьмада юххьанца карагIдаьнна гIулакх дац из. Цун творчески хьаькъал лукхача моттигашка какъа дувл укхаза.

Кхоачамбоацараш а да ПМК балха юкъе. Цхьадола гIишлон балхаш эсала ду. укхаза бе боагIача тайпара кхомбац материалий, кхыдолча рузкъа. Партийни организаце укх тIеххьарча хана дукхагIа теркам тIалоаттабу цу дешашта. Дукха ха йоацаш шоай аргIанарча собрание коммунисташа дийцар гIишлошъяра балхий дикала боарам мел лоха, лакха ба хьажа аьнна вIашагIъеллача комиссех лаьца. Гучадаьхар комисси сов мела хиларах цувла гIалаташ, предприятепа лу зе. Цу тайпарча производственни гIулакхашта хетаю партийни собранеш дукхагIа ю укхаза райкома бюрос шоашта критика яьча хана денз. Дицлалийтац хIамап кхом барах лаьца цхьа шу хьалха арадаьнна КПСС ЦК Письмо а.

ТIехь-тIехьагIа чIоагIлуш йоагIа ПМК партийни влияни, боагIбоагIача дIа-хьа нийсбаьб ший низ. Цу гIулакхах дика тIехьале а хул. Ер шу дикача производственни хьокхамашца белгалдоаккхаш хилар а — цу тIара доагIаш да.

З. АЛЬДИЕВА.

КПСС Наьсареи райкома промышленни отдела заведующи.

УЗБЕКСКИ ССР. Алмалыка юкхе кораяьй гIишлошъяра маьхера материала — известникеи ракушечникеи дикка йоккхий запасаш. Ширча форда бухера из хьаяккхараи херх хьокхаш цунах хIамаш яран Алмалыкски кхера кийчбеча комбината коллективана новкъостал дир Азербайджански Iилма-тохкама института специалисташа. Цар новкъосталца хьаьй механизированни карьер, херх хьокха низ бола ставокаш оттаьй.

Известнякахи ракушечникахи яьча кIайча коттеджай нах чубахаргбола хьалхара кварталаш хьаьй Узбекистана столични области колхознии совхозни посёлкашка.

СУРТА ТIА: кхера тедача машинаца известняках херх хьокх.

А. Горокрика сурт.
ТАСС фотохроника.

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Къахьегача дика толамаш доахаш белдалдоаккх ийслагIча пятилетка хьалхара шу Къилбаседа Кавказе эггара йоккхагIйолчарех йолча Невинномысски ГЭС-а коллективо.

Пятилетка чакхйоалаш ГРЭС-а болх беш йолча энергоблокашта реконструкци яра чотахи кердаяраш болх бе йолаялийтарахи проектни мощность 1 миллиони 430 эзари киловаттага кхоачаргья. ХIанз укхаза оттаеш латт 200 эзар киловатт мощность йола «ПГУ-200» яха уникальни парогазови установка. Декабрь чакхбоаллаш объект йистеяьккха дIаяла деккхар тIайийцад гIишлошъерашеи монтажникашеи.

СУРТА ТIА: ГРЭС-ера электропередачей низ бола линеш пятилетка кердача гIишлошка йолх.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

ЛЕРТТIА ДОАЛ ДЕ ХЬАЙБАЙ БОАХАМА

Тохкамбича гучадаьннад, дулха лаьрхIа доахан леладе специализаци еш йолча Советски района колхозаша хьайбай боахам дIахо дегIабоалабара хьакъехьара КПСС Нохч-ГIалгIай обкома II пленума соцам лерттIа кхоачаш ца беш хилар.

1971 шера 9 бетта 5 колхозах кхаьнне 11,7 процент кIезиг далийтад доахан, цу даькъе детта доахан 5,4 процент. XX партсъезда цIерагIча колхозе 4 процент кIезигденнад жа. Колхозий фермашка кхоачашъяц доахан Iаьхара ца дитийтаран дулха лаьрхIа доахан дебадаран чаккъяха белгалъяь мероприятеш. 1970 шера осеменени ца еш дисадар 2 шерал тIехдаьнна 274 шинара, хIаьта из бахьан долаш 1971 шера духхьашха дахкача шинарех хинна 57 етт мара тIакхетанзар. Укх шера 9 бетта доахани шинараши планови фух йолча бугIашка промышленни хьисапе кхувлара задани 6,5 процент мара кхоачашъяьяц.

Iалаьмате дукха доахан доаду боахама чурча гIулакхашта. Бизза къовсам лоаттабац фермашка доахан къе ца дойтаран тIера ца дувлийтаран.

Во вIаштIехьбаьккхаб хьайбаш дорстадарен чуоттадаь кхабареи болх. 1970 шера денней бийсаннен юкъера лаьрхIача доаханна тIаккхеташ дола дозал 300 грамм мара хиннаяц, планагIа тIаккхета езар 470 грамм йолча, хIаьта центнер дулха тIаккхетийтарга дIаухийта доакъараш планагIа лаьрхIачул 3,4-зза дукхагIа да. Паччахьалкхенна дIаденнад гIийлен тишденнен 370 бежан. 1971 шера 1 октябре кхаччалца дулх кийчдара шера план, планал совгIа йола закупкаш а тIехьа лаьрхIача, 74 процент мара кхоачашъяьяц.

Района колхозаша кхоачашъяьяц силоси концентрированни доакъараши дахареи кийчдареи планаш. Iай чусоцадаьча хана 87 процент доакъаращца мара Iалашдаьдац общественни доахан.

Во лел хьайбай помещенеш хьалъяреи тоареи, доахана Iа доаккхача моттигашка доакъараш тIаозара балхаш.

Дукхха зооветболхлой, бригадираш, бежIуй, жаIуй балха специальни кийчо йоацаш ба, хIаьта а дIадахача пхе шеран планагIа 17 сага квалификаци лакхъе езаш хиннача метте 3 сага мара лакхъяьяц.

XX партсъезда цIерагIча колхозе (председатель нов. Мусостов, зоотехник нов. Шовхалов) 1971 шера 9 бетта 41 бежан кIезигденнад доахан, цу даькъе детта доахан 14 бежан, къе дайна, хьакханза ца долаш урс хьекха, лочкъадаь тIерадаьнна доахан 91 бежан, устагI — 606 хилар. ХIаьта цу юкъа паччахьалкхенга дехкар-м дац шоаш хьалкхедаь 38 бежани 41 устагIи мара. Хьайбай боахаме хинна зенаш укх тIеххьарча шин шера 36 эзар сомал тIехдаьннад.

Кирова цIерагIча колхозе (председатель нов. Муштаргаев, зоотехник нов. Дурдышев) 1970 шера 1 январе дениз 1971 шера 1 октябре кхаччалца 90 бежан е 16 процент кIезигденнад доахан; тоъаш доацачеи дайначеи доахана мах 19,7 эзар сом хилар, хIаьта цунна бехке барий чотах юхаметтаоттадаьр 1032 сом мара дац.

Иштта йоакхо йоацаш доал деш моттигаш я «Новая жизнь» яхачеи Ленина цIерагIчеи колхозий хьайбай боахаме а.

Республика халкъа тIахьожама комитето Советски района XX партсъезда цIерагIча, Кирова цIерагIча, «Новая жизнь» яхача, Ленина цIерагIча колхозийи, Советски райисполкома юрта боахама управленеи кулгалхой декхарийла баьб укх соцам тIа белгалдаь кхоачамбоацараш дIадоахилга, общественни доахан дебадареи паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкареи план тешшаме кхоачашъенга Iалаше, доахан къе довра, Iаьхара дисара, царна дулх кIезига тIадеттадалара бахьанаш, доахан доадареи ца тоъареи факташ бокъонца хIана нийсъеннай хьажа, къаьст-къаьстача наьха бехкагIа колхозий хьайбай боахама даьча зен мах юхаметтаоттабе. Комитето тIадожадаьд чакхдаьхача гIулакхийн юххера а хьахиннарийн хьакъехьа 1971 шера декабрал тIехьа ца боалийташ шийга хоам белга.

Общественни хьайбаш довраца, ца тоъарца, боахама чурча гIулакхацa сов дукха дIаахийтарца XX партсъезда цIерагIча колхоза даь зе цхьадолча даькъе юхаметтаоттадар дукха, бехке бараштa де доагIар ца дарах бетта алапе боараме ахча такха тIадожадаьд колхоза председатела нов. З. М. Мусостовна.

Советски районни халкъа тIахьожама комитета (нов. Истомуловна) тIадожадаьд комитета аргIанарча заседане Кирова цIерагIча колхоза правлене председатела нов. И. Х. Муштаргаевеи зоотехника нов. М. М. Дурдышевеи доахан довра, ца тоъара, бехке бараштa де доагIар ца дара хьалхарча бехктокхамах долча дешага хьожилга.

Доахан ца тоъаш, дайна, цар продуктивность лохьялийта моттигаш колхозашка йолга шийна ховшшехьа а де доагIар ца дарах, района зооветспециалисташкара доагIар дизза хьа ца дехарах Советски райисполкома юрта боахама управлене начальника нов. Л. И. Харсановна на вид оттаьй.

Колхозий юкъарча племенной балха йолча паччахьалкхеи районий юкъарча Горски станце директора нов. З. З. Абдулкадыровна цIенхаштта дIахайтад «Племенной гIулакх тоадаран хьайбашта искусственни осеменени елга дIахо дегIадоаладаран де дезарий хьакъехьа». Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето 1970 шера 10 ноябре баь соцам во кхоачашбеш хилар.

Советски района колхозаша шоай доалахьара доахан дебадара даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилари Iанна фермаш во кийчъяь хилари теркал а деш, Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерствана (нов. Полушкин) тIадиллад хIара колхозера гIулакхаш бокъонца шоаш ма дарра къоастаделген цу даькъе лерттIа порядок оттаелген.

РАКЕТЧИКАШ

Пусковой установкана юкхе латтар со. Сатоссаш латтар. Гаьний листача гIана юкъе къаьстта шаьра белгалда кхы чIоагIагIа хила йиш йоацаш кхоме, геометрически гIойленагIа дола ракета дегI.

Сержантаца цхьана сона хьатIаевера эпсар Корабельников.

— Тха керттерча специалистех цаI ва ер, — аьлар Корабельникова, тIаккха, моллагIъяр санна йолча линейни частечул дикагIа, хетаргахь, физически лабораторе товш хургйолча специальноста цIи яьккхар.

ДIатIахьежача цхьаккха тIерадаккха хIама доацаш хIанзарча кагийча нахах саг вар сержант: лакхача дегIара, белаж шера хIанз оалаш ма дарра, спортах йоаккхаш. Цунца хьоашал техача хьалхарча минотапке а ха хала дацар из вIаштIехьа, денал долаш, сабар долаш саг хилар.

Сон Дятлов Владимири (цIи из яр сержанта) позицешта дIаюстара ваьлар, станцена юкхе гIолла, полигона доазон тIа нийсвелар. СалоIача беседка кIал гергача истола хьалхашка Iохайшар тхо. Дятловна бIара а хьежаш, кьона волча хана тIема гIулакх деш се хилар дага ухаш вагIар со. Со артиллере волавелар гIулакхх де. Сона ховш дар тохаш дола герз миштa хьожаде деза а прибораша болх мишта бу а. ХIаьта а, ма гаьна даьнна хетар из ракетни часте сона бIаргадайначунца нийсдича! Бакъдар аьлча, кхы тайпа ханаш а, керда техника а я хIанз. ТIаккха нах? Таханара «ракетий дай» миччa бесса хинна а сай ноахалах — фашизмаца лаьттача къовсама керттера хало лайнача ноахалах болча наха тара хилар дезар сона.

Ши-шегIа дIадоладелар тха вахарах, эскаре деча гIулакхах дола къамаьл, цигта Владимирагара дийхар аз, минот ялалехьа блок чура телха хилар гучадаькха а кхосса кийчъеча хана натозе а ший миштa вIаштIехьдаьннад дувцилга.

— Выходной лампах хайра. Кхы хIама дацар, — дез ца деш жоп делар Дятлова.

ХIаьта Корабельникова юкцача хана дукхха а драматическиIа яр из эпизод.

...ЧIоагIа бехктокхаме, ракета кхосса кийчъе тренировка еш ха яр. Бакъдар аьлча, цунца къасташ дар из кхоссача дакъа лоацилга малагIча подразделенештеи расчеташтеи тIадулларгда. Хьежоргаш халданза лелаш дар, уж тIа-тIа дукхагIа хулар, хIаьта царна юкъе геттара хала дараш а дар.

Царга хьежаш бола операпораш шоай кхесташ долча гIандилгаш тIа багIар, сакъайла, уйла тIаерзаяь.

Долла хIама вIаштIехьа лелар. тIаккха болх миштa бу хьожаш ваьллача Корабельникова теркалдир экран цIаьхха сов сийрда а ийкха, шорттига йов йолаялар е операторашa оалаш ма дарра, баьдъяла йолаенна хилар. Хиннар фуд цу саьате кхетаданзар эпсара, цхьабакъда, цул тIехьагIа, гIаьметта а вена, хоам бир:

— Ткъаь бараьйтталагIвар, цхьа хIама телхай!

— Геттара сиха тоае! — тIеххьа приказ делар.

Дятлов, Корабельниковца вIашш бIара а хьежа, ше ма водда блокаш хьаллотае аппаратин шкафашта тIахьийдар. Ефрейтор Ярской инструменташ кийчъеш вар, хIаьта Корабельникови Дятлови цу хана еза блок хьалйоаккхаш воаллар.

Лоаллахарча сийрдачеи шийлачеи помещене дIачуйнхьар блок. Дуттар а яьккха истола тIа Iоттайир говза дийца проводаши прибораш миштa латти дикагIа бIаргагора духьа. Халача унахочоа лораш берзаш санна, блока IотIавийрзар Корабельникови Дятлови.

— Выходной лампа, — цIаьхха бIубенна аьлар Владимира.

— Бакъдув, — чIоагIдир Корабельникова.

— Ефрейтора Ярске запасной прибор дIакховдайир. Дятлова панелька чу дIачуоттайир лампа, тумблераш вIашкатехар. Цхьа ах минот яьннача гIолла къаьга сийрдаялар экран. Цул тIехьагIа цхьаьккха ах минот яьннача гIолла приборни шкафа чу латтар блок. Хьежоргашта тоха юкъагIийса ракета хIанз кхосса мара ца езаш кийча яр...

— Уж секундаш ма хала яьха хургья оаш? — хаьттар аз Дятловга.

— Мишта аргда хьога из? Хьежоргашта халданза из еттилга вIаштIехьдаккханза даргдолаш дапар... — жоп делар Владимира.

Массазардараш санна долчеи миштта сабарца аьначеи цу дешаша цIаьхха йовхал тIаяьккхар сона. Сона дагадехар...

Дона йистерча шув тIара наблюдательни пункт. Баьде яр.

ХIаьта а, хьатIадоагIаш латтар вай тIема исторe деза ди — артиллеристийн тIехьагIо ракетчикийн хIара шерара цIей а хинна дIаотта кхел хинна 1942 шера 19 ноябра дн. Сон дикаше политотдела начальник, образованегIа физик вола Федоскин траншеи чу латтар. IотIаделхаш тIаьда лоа дар дербат даьча тха цIенача лоацача кетаран хьаьна хьаж йоагIа начамаш доша а деш. Наступлени йолалале хьалхагIа, долла хIама даь даьнача, эррига указанеш дIаеннача, хIаьта дIадолаллалца йиса секундаш дего дагаръеча хана дар иа.

Юххера а, IуйрIнийнара сатем бохабир цIаьхха аьшкаш вIашагIкхийтача санна хиннача тато. Из яр гвардейски минометий, гIоръаьннача «катюшай» залп.

Эрзсаш (реактивни снарядаш) цу ханале сона йоаваш яр: шоаштье цхьоалагIча шера гурахь, моастагIчуш тыле. Гадаче бодача боккхача наьнкъа йистте, секрете вагIача хана, вай кхаь штурмовико немций мотоколоннана «гIирий» миштa ду зувш хилар со. ТIема специальностагIа артиллерист волча са снарядий трассашка а, цар лелхарга а, нийса етталуш хиларга а диллача сакхувра ювлараш моллагIа йола ствольни авиацонни йоккхий топаши пулеметаши а йоапаш, керда тIема техника хиларах. Сона бIаргагора лотаенна фашистий мотоколонна, лелхача пхорчий тата хозар, хIаьта доккхалахи дегагIозалахи сов хьалбиза бар са кер.

Цхьабакъда, хIанз юха гIоргла вай Сталинграда юххе, Дона йистерча шув тIа латтача наблюдательни пункте. «Катюшай» хьалхара залп артподготовка йолаяра бола хоам бар. Цу гайпара низ бола артподготовка (фронта километр тIа 1600 сооттIа йоккха топ) цу ханналца бIаргайнаяцар кьонача салташта меттел, тIом болабеннача хьалхарча дийнахьа а денз тIем тIа лаьттача тхона, кадрови командираштa а. Буепа ца хезача тайпара низ бола тата мехкар лаьттан тIа, хIаьта дийна мел дола хIама цо шийна кIалхара дIадаьккхача санна а хийтар. ХIаьта лохача кхаьлача сигала гIолла листта цIера наькъаш дехкадар реактивни снарядаша, Федоскина со мархIа а велла, цхьа ший тайпара дог гIоздаьнна а волаш, цIогIа техар:

— Кхоане реактивни артиллерега я. Аз яхар бакъ корадоагIаргда-кх хьона, вокха саг!

Шийна хетачох бакъвар из, са доттагIа Федоскин. Бакъвар, ма дарра дийцадене а. Вешта, 1942 шера 19 ноябрерча цу баьдеча Iуйрийна тхона миштa ха йиш яр вайнига низ бола Ракетни бIу вIашагIболларгболга а Советски паччахьалкхен Герзашцарча Низашта юкъе керттера дакъа лоалаш из хургболга а!

Сай дувцара кертторчоа кIезиг-дукха тIераваргва со. ГIулакх миштад аьлча, цу хана, шозткъе шоллагIча шера, Сталинграда юххе, Гвардейски минометни дакъошкара нах бIаргаго, царех яде безам хилар са. Артиллерист а литератор а волча са са царгахьа дар.

Гвардейски минометий дакъош бIуна соединенешта юкъедоагIаш дацар, эскарерча газетикий «юрисдикцеш» доацараш моргаш а дар. Вешта, цхьан мотте сайие латташ вIалла ха а вккхацар цар—эггара маневренни дакъош дар уж. Цхьабакъда, са, мел аьлча а, дукха ха ялалехьа журналистски вьтту баьлар: гвардейски минометий полкаца нийсвелар со. ДагадоагIа сона. Полка политотдела начальника тIанийцар со. Из тоъал кьона интеллигентни саг вар. Аз документаш дIахьекхар цунга, сайна дагардар дIадийцар. Цунна дIабIарахьежача (цун тайпан цIи, халахете а, са йоазошка йоацаш хиннай) аз сихха кхетадир, сона дагадехар кхы дукха къоабалдеш из ца хилар. Цхьабакъда из ак оалаш а вацар, цо сона цхьайола даннеш лургья аьнна дош а делар. Цул тIехьагIа хьатIабаьхар полка командири цхьаькха цхьа эпсари, дагадоагIа, соединене штабера хиннилга. Царна вIаллагIа а дош хетанзар са дехарах. Таккха со Iокедар:

— Новкъостий, ракетни доагора состав ювца сона мича ях аз шуга, из-м шоашта а мича хов шоана, саг, турпал вар сона везар, дийна саг...

— Тха герз коллективни да, хIаьта цунцара хьакъоаставе саг... — аьнна волавелар цаI, цхьабакъда цигача командира юха соцавир из:

— ХIаьта Голубев? Голубевх-м язде деза. Из гурпал ва! Ленина орден яла оттаваьв оаха из. Цунах язданза даргдац. Историена, тIехьенашта деза...

Цул гIехьагIа вIашагIа а кхийтта къамаьлаш деш дар тхо Голубевца. Минометни установка чарха тIа дагIа гхо. Плексиглассах кара хьаяь муштиг цергашта юкъе Iувша а Iувшаш, эхь хеташ санна велалъеж из. Лоаца кетар ах хьайийлла я, эскархочув гимнастерка кача кIалхара хьакъед матросски гельняшка мугIарч уха треугольние. Моряк хиннав из. Балтфлотера. Минни электрикий школа йистеяьккхаи. ГIулакх деш миноносца тIа хиннав. Вай кемаша Таллинера Кронштадте кхаччалца шийна нийсса кхы цхьаькха боацаш бола някъ беча юкъе хиннав. Хила вахав, хьалваьккхав новкъостал деча кема команда. Цул гIехьагIа гвардейски минометий часте хьожаваьв. ХIанз батарее электрик ва.

Шорттига доралуш хьадувцийта гIерт со Голубевга цунна карагIдаьнна деаале гIулакх.

— Мичара, фу деаале гIулакх да из? Кхы хIама дацар, Сигала, тхона нийсса тIа хьувзаш «рама» яр, фашистски снарядаш ювла яьлар огневой гочке. Снарядa гарг кхийтта электропроводка хоадабьбар. Бохабь моттиг хьалаха вахар со. Цхьан установкера вокх установке удаш лелар со. Цигта чов хилар сона. Аьттига пхандара кIалхара цIий ходелар сона, хIара секунд массаза йоал гIоарал довш доагIар, веха саг санна дIа-юха теркар. ХIаьта а, бохабь кабель хьалехар аз, вIашагIхеттар из...

Голубев цхьан минота юхасецар, цул тIехьагIа вIаьла дош доацачох, ше дувдар цхьа моллагIа дола гIулакх долаш санна аьлар:

— Залп вIаштIехьъяккхаваа ярийолаш мича яр. Тха нормативаш чIоагIа хаьдда я...

Ярийолаш яцар! Из хинна хиннад-кх тахайара ракетчик Дятлов са къьнарча фронтовой хььшаца а хIанз нагахьча сага довзаш доацача «Боевой натиск» яхача газета тIа кепатехача са очерка турпалца а, Голубевца, Голубев Колица вувзаволийташ хиннар.

Ярийолаш яцар! Мел аьлча а сийлахь-доккха гIулакх да из. Декхарийла веш. Доккхий хIамаш карагIдувлара тIахьехаш. Нагахьа санна, бакъдар аьлча, из дош общественни маIанца кхетадеш хилча.

* * *

Сай дега гаргара йолча Саратовшине хилар со дукха ха йоацаш. Сай комсомольски къонала событешца ювзаенна йолча моттигашка гIолла лийлар со, сай эггара хьалхарча комсомольски ячейкага гIолларча доттагIашца вIашагIкхета гIийтар. Черный Затон яхача, волжски нагорье йоккхагIйолча юртех цхьан юрта хилар. Цига юртарча школе геттара зIамига волча хааа хьехаш хиннав со. ТIехдаьнна сакъердаме вIашагIкхетараш хургхиларга догдоахаш вацар со, духхьал цу моттигех бIаргтоха безам болаш вар. Цхьабакъда, вIалла дага а доацаш са аьттув баьлар: Черный Затоне со вахача хана хиннача комсомольски ячейка секретарапа Слащев Петраца вIашагIкхийтар со. Цу хана чIоагIа гIорваьнна саг вар из — юрта хьалхара тракторист. Дукха бараш цецбувлар, селхан бежга воаллаш хиннача цу Петяс селлара сиха чоалхане машенаш Iомаярах, ший са санна уж цунна езалларах. Петр Иванович Слащева хIанз а боабаьбац техникацара ший безам — колхоза керттера механик, самоучка вале а. Цу са къаьнарча доттагIчо токкхааь со шоайнига чу а вига, ший зIамагIволча, кIеззига ха яккха эскарера цIавенача воIаца сога хьоашал тохийтар.

— Ракетчик, — доккхал деш аьлар сога Петра.

Сайрийна хIама диаьчул тIехкагIа ийча дIаарадаьлар тхо. Боалий гаьнаша къайлаьккха юрт лагIай хьисапе Волгагахьа чуласта яр.

Дукха ха ялалехьа Петр, ший Iурре а хьалгIатта веза аьнна, цIагIа дIачувахар, хIаьта сон цун воI Валерии ийча висар. Къамаьл тоссаделар тха. Из дар дахар-денар дувцаш, цхьацашиша оалаш. Оаха дийцар 104-гIа элемент хьеллларах а английски «рокерех» а, Феллини кинофильмаеки Волга чурча чкъарий запасах. ТIаккха Валере цIаьхха кIеаиг-дукха хувцаеннача овзаца хаьттар:

— ДагадоагIий хьона ахархошха йолча фински кхалсагаца топ йолча советски сага хьакехьа Ленина хинна гIордаьнна къамаьл? ХIанз-м ракета йолаш ма вай саг... Цунах фу аргдархьогI Ленина? Иззаморг ала а мегар: мел боккха низ бола герз цунга дале а, советски сагах ххера дезац. Из, советски, саг ший мехка, машара, нийсхон хаьхо мара вац.

Бирсен фен хаьхо!

Борис МЯСНИКОВ. (АПН).

ДАХА НОВКЪОСТАЛ ДУ ВАЙНА ИЛЛЕ

Профессиональни самодеятельни искусства тайп-тайпарча жанрашта юкъе Іалшмате боккхача лоархІаме я илли алара говзал. Илли вайнига массанахьа а дек — цІагІа а, балха тІа а, салоІаяна деношка а, дезача деношка а, доттагІашта юкъе долаш а. Нохч - ГІалгІайчен эгтара гаьнагІча меженгашка дІа а кхаьча къахьегачеи бахачен наьха хІара денна царца вола новкъост а хилла дІазттад илли.

Дукха цхьаьни къаьст-къаьста болаш илли доахнагa тоаденна хилар дог тешадеш хьахьекхар 254 хоровой коллективо, 540 совгІа вокальни группашеи ансамблашеи дакъа а лоацаш эгтара тІехьагІа хиннача художественни самодеятельноста VIII республикански хьажаро.

Цхьоалагlча декабре деза республике дІаболалу керда боккха аргІанара болх — массе а ведомства художественни самодеятельностага IX-ча республикански хьажара хьалхара туp.

АргІанарча хьажарга малагІча толамашца яьхкай самодеятельни хоровой коллективаш, вокальни группаш, ансамблаш, солисташ? Тахан керда а сакъердаме а фуд цу коллективайн ансамблейн вахаре а творчески балха тІа а?

Эгтара хьалха белгалдаккха доагІа, шин хьажара юкъерча хана цу коллективаша городерчен юртарчен къахьегамхошта радио чуи телевидене гІоллен дукха концерташ уеттадаь хилар, доттагІала визитаца яха Къилбаседа Кавказа вежарашка йолча республикай къахьегамхой болча хилар. Цу юкъагІа комсомольски илле фестивали СССР вІашагІьелла 50 шу дизара сийна халкъа творчества телевизионни фестивали яьй республике. Цуна дІатІатоха деза эгтара хьалхарча плане илли а долаш хула дукха цІейш, конкурсаш, отчетни концерташ. Аьлча кхоачам ба, алхха комсомольски илле фестивале 15 эзар совгІа вІамитача сагон, йоІоi, хоровойн солистий - исполнителийн иллеш дукхадезараша дакъа лаьца хилар.

Уж мероприятеш чакхьяхара болх дикка вІаштІехьбаьккхабар Ножай - Юрта, Урус - Мартана, Шаьла, Сунженски, Грозненски районашка, городе Грозне. Хоастае мегаргйолаи я цу мероприятешка дикка толамаш гойта Наьсарен район а.

АргІанара IX республикански хьажар тІакхоачаш дукха дика дешаш ала доагІа шкъа санна дуккхаза а вай республике, Даьхен столице Москве, самодеятельни искусства зональни хьажарашка шоай йоккха говзал хьахьекхача вай лауреатехи дипломантехи.

Нохч - ГІалгІай АССР заслуженийн артистка Екатерина Федоровна Сыщиковас 12 шу совгІча хана кулгалдеш йола химикий Дворецa халкъа академически хор ларкІа а йоагІаш республике дикагІа йолча хоровой коллективех цаI лоархІаш я.

Ца хьоахаеш йита йиш яц пхьаьхка хоровой коллектив, просвещене болхлой Дворецe ниттa дукхача шерашка ший лерттІа болх беш хьайоагІа ветераний хор.

Ветераний хорана 30 совгІа саг ва. Уж ба шоай бокъонагІа салаІа баха, город Грозненча школашка хьехаш хинараш. Хоровой коллективе шоаш дакъа лацар лоархІамен наха эшаш гІулакх лоархІ цар. Репетице е концерте воагІнига — цу коллектива молагІча доакъошхочо ший декхар лоархI. ХІера шера 20 совгІа концерт оттаду ветераний хоро Ленина цІерагІча майдан тІа, культуран салаІаран парке, Грозненски гарнизона тІемахошта, Грозненча межкдаьтта чакхдоахарашта хьалханика. Хьажара кийчо яра болх толаме лел «Красный молот» завода культура ЦІен, КИМ клуба, МВД клуба, город Грозне дуккхача кхыча культучрежденейн предприятейн коллективашка.

Юртий районашта юкъе, дІадахача хьажаре а санна, тоьал доккхий толамаш даьхад Ножай-Юрта, Шаьла, Урус - Мартана, Сунженски, Наьсарен, Надтеречни, Грозненски районий хоровой коллективашеи вокальни группашен.

Дукхача коллективаша хургдолча хьажара кийчо моттигерча материалех, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра молагІча района, города, юрта къахьегама наха карагІдаьнна толамаш хьахьокхаш йола сакъердаме литературно - музыкальни композицеш.

Цу гІулакха массаза а хьокхам гойт ножай-юртахоша. Моттигерча композитораштеи автораштеи хов шоай хІара деннарча вахарера эгтара сакъердамегІа дола хІамаш хьалаха а из долла хІама художественни хьисапе эртедага дІагойта а.

Хийца репетиеш хул Урус-Мартана района культура ЦІагІа, Шаьлеи Сунженски районий культура ЦІеношка, Наьсарен, Надтеречни, Наурски, Грозненски, республика кхыча районий культучрежденешка.

Укх шера халкъа творчества республикански ЦІенцен облсовпрофа художественни самодеятельноста ЦІенцен цхьана республика хоровой общества дикка боккха болх баьб хьажарга кийчъеш республика хоровойи музыкальни коллективашта методически творчески новкъостал дара. ХьалхагІе а кийч а яь дІаяхьийтаар, тхона Ерригросски Хоровой общества Москве кепатохийта, репертуара рекомендательни спискаш, репертуарни листокаш, моттигерча авторий керда иллеш.

Цхьабакъда, нитта бІаргагу вайна IX республикански хьажара кийчо яра даькъа дуккхача моттигашка цІенхаштта кхоачамбоацараш хилар.

Мел халахете а, таханалица вІаштІехьъяланза я В. И. Ленина цІерагІча культура ЦІен хор. ХІаьта а VII республикански хьажар долча хана укхаза боккхача толамца выступлени ма яьрий, яла а йоаІаш лауреата цІи еннача, эрсий халкъа илле хора. Цхьабакъда, аргІанарча, VIII-ча хьажаре цу тайпара хор йоацаш яр.

Из тайпа хьал да Н. К. Крупске цІерагІча машеннаькъахой культура ЦІагІа, межкдаьтта чакхдоахача Грозненски заводе, республиканскии цхьоалагІча городскойн больницашка. ХьалхагІа цкъаза а нитта толаме болх беш шоашта карагІдаьннараш гойташ яр дипломаши грамоташи тийна йола хоровой коллективаш. ХІанз цу коллективашка болх дІаболабеш мара бац, хІаьта хьалхарча этапе выступлени яра юхеюса ха геттара кІезига я.

ХІанзе а дена тоха цалойя болх юкъагІбусаргхилар дІахайта безам ба са Советски, Шелковской, Ачхой - Мартана, МалгІабика, Гудермеса районий культпросветучрежденей кулгалхошка. Халкъа творчества телевизионни фестиваль йолча хана вайна бІаргадайнар кхоачамбергболаш дац е дакъа лоацарий дуккхалга дил. лача, е концертий культурага диллача, деррига гІулакхаш вІаштІехьдахарга диллача а.

Грозней республика районашкен тоьал дукха ба хилалза яргйоаца репертуар, йоагІаш йода рекомендацеш, лешара - методически литература доаца кулгалхой-музыканташ.

Йолаш йолча хоровой коллективай, вокальни группай, ансамблий болх тоабар, цар чу кагирхоша дукхагІа дакъа лацар, исполнене идейно - художественни боарам лакхбар, хІанз кастта хургдолча хьажара лакха идейни лакха художественни репертуар кийчъяр — самодеятельни артистий, хоровой искусство езаш таханара керттера декхар.

В. ТИМУРКАЕВ,
Нохч - ГІалгІай АССР хоровой общества бехктокхаме секретарь.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

Европана — машари кхерамзлеи

Кхерамзлени вІаши гІулакхаш леладареи дешай хьакъехьара Европа юкъара совещани яра дІахо а кийчо еш я Европе. Из форум гаргагІа ме кхоач, реальнегІа ме хул дикагІа гучадоал Советски Союзон социалистически содружества кхыча мехкашен пхи шу хьалха оттаь из совещани гулъяра хьакъехьара идея шеррача европейски общественносто хьаллоацаш хилар. Цунна дола керда тешал хилар укх кІирагІа европейски тохкамий Институто Брюсселе вІашагІтехача Европа кхерамзлен проблемашта хетаь йолча конференцех. Конференцена юкъе дакъа лоацаш хиннараш — хІаьта царна юкъе Бельге политически общественнии деятелаш хинна ца Іеш, дуккхача дунен халкъашта юкъерча организацей викалаш а бар, — цхьа барт а болаш тІехьа хилар кхерамзлен совещани мамогга сихагІа гулъянза яргйоацаш хилара.

Конференце къаьстта белгалдаьккхар деррига дунен тІа дунен халкъашта юкъера боккха лоархІам бола событи а лоархІаш тІайица КПСС ЦК Генеральни секретара Франце хинна визит Европе юкъара вІашагІкхетарга бодача новкъа баьккха лоархІаме гІа хилар. Из боккъала да а да нитта. 30 октябре Париже тІайицача советско-французски деклараце тІа аьннад 1972 шера из совещани хургйолаш Финлянде столице Хельсинке цунна массе а оагІорахьара кийчо яр ловш. 25 октябре Париже ше къамаьл деш Л. И. Брежнева аьлар: «ТІа-тІа дикагІа кхеталеш да Европа халкъашта сатийна бахеи маьрша къахьегеи эша хьалаш Іалашде дезаш йола йоккха акци а хинна дІаоттадаргхиларга дог доахилге йоаллаш США-си Канадаси дакъа лоацаш йола Европа юкъара совещани хургхилар».

Из совещани кийчъярцеи цун декхарашцеи дувзаденна долча дешай хьакъехьа баьча советско-французски барто кхы а шерагІа йола паргІато хьаелл Европе машар чІоагІбара тІехьа долча Европейски общественни низашта болх бара. Данне а ший бахьан доацаш дац хІанз европейски общественность консолидацега, европейски кхерамзле Іалашъяра юкъарча платформа тІа гІулакхаш леладара цхьоагІонга гІерташ хилар.

Октябрь бутт юкъекхаьчача хана Брюсселе вІашагІкхийтар Европа 19 паччахьалкхен общественноста викалаш, цига дакъалоацаш хиннараша могайир Европе кхерамзлеи вІаши леладу гІулакхаши хилийтара тІехьарча низий ассамблея кийчъярга керда гІа баккхара хьакъехьа бельгийски инициаторий группа оттаь предложенеш. ХІанз дизза дІадоладеннад ассамблея кийчъяр — духхьала цунца ювзаенна хинаяр, къаьстта аьлча, Брюсселе хинна цу лакхехьа йийца конференци.

Шеко яц ассамблеяс — викалий цу геттара шеррача форумо — континенте кхерамзле Іалашъяра гІулакха юкъе лоархІаме дакъа лоацаргхилара, Европа юкъара совещани сихагІа гулъяра кІезига доацаш новкъостал дергхилара а. Европа общественность тешаш я вай континентах машареи пайдане вІаши гІулакхаш леладареи континент хулалургхиларах а хила декхарийла хиларах а.

«ВЬЕТНАМИЗАЦЕ» ПОЛИТИКА ЙОХАШ Я

Укх кІирагІа США-с Вьетнаме тІадоаладаьд пхи авианосец, цар тІема низ тІаберзабаь ба Къулбехьен Вьетнама, Лаоса, Камбоджа патриотически низашта. Индокитаера американски фецара гІаьрал тІа-тІа шерлуш да. Марионеткай эскараш фецара хьаллоаца ВВС низ лакхбарца Вашингтон гІерт Къулбехьен Вьетнамера ший сухопутни эскар кІезигдалар нийсде. Индокитаерча американски политика хьакъехьара къамаьл деш США президента Р. Никсона Вьетнамера эскар дІахо арадаккхара дош юха а дийцар «вьетнамизаце программа» кхоачашъеш хилара «прогрессаца». «Лаьтта беча тІема вьетнамизаци е геІрт вай бІарчча хьалаьцача тІема янне а деамериканизаци а ца еш, — цунна мукІарло дир «Вашингтон посто». Мадарра аьлча сайгонски эскар вай оттаду кхы а дукхагІа воай авиацех, танкех, артиллерех, вертолетех, Сайгона воаш деча шеррача тІема а экономически а новкъосталах тийша хургдолча».

Американски эскар дизза Къулбехьен Вьетнамера арадоаккхаргдола ди дувца а ца тугаш, Вашингтоно духхьала дІакхайкаду США «Юхедиса тІема низаш» цига хургда ЙІаьххача хьда йоаацча хана, яхаш. Массанена а ховш да американски авиаце хьал ца лоацаш хилча, сайгонски эскарга гІа боаккхалургбоацилга. Къулбехьен Вьетнаме дисача американски эскара сухопутни доакъоша а «вьетнамизированни» эскар лорадеш дола гІулакх де деза.

Сайгонски эскара юкъе хІанз миллион совгІа кадрови салтеи ополченеци вале а, из эскар тІема кхоачамца Іалашдаргеи кийчдаргеи массехк миллиард доллар дІадахадале а, Вашингтон цун тІема толамех доккхал де йиш йолаш яц. Мехконг яха хий фордах дІакхета Центральни плато, къилбаседа провинцешка, Къулбехьен Вьетнама, Лаоса, Камбоджа доазонаш вІашагІкхетача — массанахьа а мохк мукъабаккхара Халкъа тІема низаша инициатива чІоагІа шоай бе йоаллаю, моастагІчоа тІа-тІа чІоагІагІа хІама а етташ. Сайгонски эскар «тІема кийчдара хьакъехьа моастагІчунчул дикка ледарагІа да, — яхаш язду «Вашингтон посто». — Масала, дукха ха йоацаш Камбоджа столица провинциальни центраца Кампонгтхомаца ювзаш болча № 6 йолча новкъа 20 эзар саг юкъе вола пномпеньски сайгонскии эскара группировка йохайир Камбоджа патриоташа. Дезертираш геттара дукха ба, хІара денна дукхагІа а хул. «Ший бахьан доацаш дац из «Вашингтон пост» «вьетнамизаце» бокъалдар аьлча» лазар дІаьхдарал» совгІа хІама дац аланза даргдоацача оттар.

ИНДИ — ПАКИСТАН: КХОХКАМ ЛАТТАШ БА

Индо - пакистански доазонцара хьал кхохкаденна да. Пакистански эскараша йоккхий топаш етт нах бахача индийски пункташта, хІаьта доазон цхьацйолча участкашка эскара подразделенеш Инде территоре тІа а ювл. ДоагІаш дола лораялара гІулакхаш динза даргдоацача эттай Инди. КепайоазоН дукхача доазол декьарча органаша белгалдоаккх хІанзарча ирача хьале индийски оагІув сатийна а сабар деш а хилар.

Индийско - пакистански конфликта юкъарчал доацаш дола бахьан хилар Малхбоален Пакистанерча нах байдда дІабахара ирача проблемах. Из проблема хьахиннай Пакистана эскара Іаьдало мехка малхбоален даькъ тІа террореи репрессейи режим оттарах. Низаш ду Муджибур Рахмана оагІонгахьа бараштa а — 1970 шера декабре хоржамашка дикка котало яьккхача, Малхбоален Пакистане бахача наха автономии демократически бокъонаши ялара тІехьа эттача Халкъа лига яхача парте лидерашта.

Нах боабеш террор оттаяр бахьан долаш Малхбоален Пакистанера 10 миллион гаргга саг шоай даьхе а йита, кІалхара бовла лоалахарча Инде байдда баха безача эттар. Индийски Іаьдало ший де йиш мел яр ду цу наьха хала хьал аттача даккха гІерташ. Бакъда байдда баьхка нах Іалашбар чІоагІа Іаткъ индийски экономикана. Укх деношка Инде президента Гире аьнна махиллара, цу гІулакхашка хІара денна 3 миллион доллар дІадахийта дезаш ба мохк. Инди экономически дегІаахарая кхыйола тІехьататта йиш йоаца проблемаш къоастаяран эша геттара йоккхий материальни ресурсаш тІерайоах цо.

Пакистански Іаьдало доазонца лелаеча провокацеша, Пакистана шийна чурча Индена духьаларча шовинистически кампане, байдда хадданза нах хьачуухаш хиларо ирбу индо-пакистански отношеней кхохкам. Дукха ха йоацаш Европа пхе паччахьалкхенеи СШ-и яха ше йолаш премьер-министра Индира Ганде аьлар, «Индена дезацар ше тІема юкъе яхар». «Пакистанаца тІом хьоабе безам бац Инде» аьннад И. Ганде ООН Генеральни секретара У. Тана яхьийтача послане тІа а.

Индостана ах гІейрен тІара кхохкам легІбалара дош дуккхача даькъе пакистански оагІонгахьара дикача дагара гІулакх хиларах тийша да, нагахь санна из де ловш хуле. ХІаьта Индех аьлча, индийски правительствана керте лаьттачо дуккхаза а белгалдаькха махиллара, из раьза хургья Малхбоален Пакистане бахача наха дагалаттар кхоачашдара тІехь цу районера дош политически къоастадергдола, хІаьта нитта лархІареи законагІа йоагІа бокъонаш хилареи хьалашка байдда баьхка нах шоай даьй-мехка сихагІа а кхераме доацаш а юхацІабахара хьакъехьа дола моллагІа гІулакхаш хьатІаьаца.

В. ХАРЬКОВ. (ТАСС).

Малхбузен валютни кризисо ирьяьй ФРГ экономика халонаш. Шоай талхаш латта хьал тоаде гІерт предпринимателаш къахьегамхой чотах. Мехка лакхлуш латт бе болх ца хилар.

СУРТА ТІА: Оснабрюка юххера дуккхача наьха митинг. «Клекнер» яхача металлургически концерна предприяте болх бу нах духьал ба 500 гаргга бола болхлой балхара дІабахара.

АДН—ТАСС сурт.

МОСКВАНА ЮХХЕ НЕМЕЦКО. ФАШИСТСКИ ЭСКАР ДОХАДАЬ 30 ДИЗАРГА

Исторически музеера выставка. СУРТА ТІА: выставка стендех цаI.

В. ЕГОРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА НИКЪ

Малх кхеталехьа ферме яха кийчлуш хул «Ермоловский» совхоза доярка Джамбулатова Наби. Дизза 20 шу даьннад Набе доярка болх бу. Массанена а дика ховш да из болх атта боацилга. Бакъдар аьлча, ший балхах бІу ца къожабеш, цунца чІоагІа безам болаш, из дукха безаш, къахьегаш хьайоагІа Наби. 1946 шера Семипалатински областера цхьан колхоза ферме балха яхар из. Эгтара хьалха доярка йолаш болх бир цо, цхьа ха яьнначул тІехьагІа 80 Іасилг делар цунга кхаба. Дерстан унагІцІенеи долаш хьалкхелора цо уж. Дика толамаш дахарах 1957 шера Москве Халкъа Боахама Выставке дакъа лоацаш хилар Джамбулатова.

Йоккха опыти говзали йолаш яр из «Ермоловский» совхоза ферме болх бе йолаеннача хана. ЦІаккха дицлацар Набена директора шийга даь къамаьл, хІара шера лакха социалистически декхараш тІайилеш, уж толаме кхоачашдеш дІаболабир цо укхаза доярка болх. Социалистически яхье эгтара хьалхара моттиг хулар цунга. Ер шу долалуш йоккха собрани хилар хьайбаш леладерий. Цу собране яр Наби а. Шоай ферме хинна кхочамбоацараш къайла а ца хьош дІадийцар цар, уж дІадахара наькъаш белгалдаьхар. Собрани чакхйоалаш лакхара социалистически декхараш тІайийцар дояркаша. Шера планагІа хІара Іаттагара 2500 килограмм шура яккха езача 2700 килограмм шура яккха декхар тІайийцар Джамбулатовас а. Чакхбаьлар кердача пятилетка хьлхарча шера 10 бутт. ЦаІ доярка йисанзар ферме 10 бетта йола шура яккхара план кхоачаш ца еш.

Царех 9 доярка тІехкхоачашъяьй шера йола план а. Царна юкъе я хІара Іаттагара 3500 килограмм шура яьккха районе хьалхара моттиг лелаю доярка Кадырова Яха. Цо денна дош 3 эзар килограмм яккха аьнна дар. Цул дукха тІехьа ца бусаш болх бу Темирсултатова Лайсата, Сурхаева Масалата, Киришкаева Сапията, кхыбараш а.

Кадырова Яхий санна хьокхамаш да цунца яхь лелаеча Джамбулатова Набе а. Лоаца аьлча ферма доханга 10 бетта яьккха шура 893,4 тонн я, хІаьта шера йола план 950 тонн я. 66 тонн шура мара эшац план кхоачашъяра. Цхьаккха шеко а яц ферма дояркаш декхарех лоархІабергхиларах.

Нитта толамаш даха миштта вІаштІехьдоал хьа? — хьаттар аз Джамбулатова Набега.

— Болх безаш а бовзаш а хилча, доаханна гІулакх дика деш хилча мара вІаштІехьдаргдац толамаш даха, — дар цо денна жоп.

Цо яхар бакъда. Доаханна дезача бесса гІулакх лоттаде деза массаза а. Шортта доакъар Іалашдаьд механизатораша шоай хьайбашта. Цийнахьи буси хІара Іатта 25 килограмм силос лу, 4 килограмм йол, цул совгІа хІара килограмм шурийна кхоккха бІаьграмм йолаш дика чам бола концентраташ лу. ХІаьта цахаддаш мелийт доаханга барда. МолагІча дояркана ховш да: доаханна шортта докъар хилийтарца цхьана царца Іимерза хилавезилга, цар продуктивность лакхъялара эш из а. Из гІулакх дика кхеталу Джамбулатовас а. Дукха да цун групе ухх шера духхьашка дахка доахан. Уж доахан леладе халагІа да.

Ший болх дукха безаш, кхоачамбоацар, во хІама бІарга дайча тІехъяргйоацаш, ший новкъосташца Іимераа, дезачунна гІо деш я Джамбулатова, — аьлар совхоза парторганизаце секретара нов. Бакалдина.

Хьайбаш леладерий социалистически яхьа итогаш еча хана кхыбараша санна кхоачамбоацараш къайлакххаьхьац Набе, уж сихагІа дІадоахалургдола наькъаш лох, цо яхачунга теркам а тІабахийта ладувгІ специалисташа, хьайбаш леладераша. Дукха ха йисаяц пятилетка шоллагІа дола шу тІакхача. Хьайбаш леладераща вІалла балха темпаш лох ца йолийташ шерра социалистически яхь а йоаржаяь наькъа доаккхаш латт ер шу.

Низи хьинари кходергдац цар даьхенна шортта шура ялара, ДикагІчарна юкъе эгтара хьалхарча мугІаре я массане а сий деш йола Джамбулатова Наби.

Б. ШАКРИЕВ.

ДИКА ГОВЗАНЧ

Грозне «Дом мод» яха ателье хьайийлача денз ший низ ца кхобеш къахьегаш я цига закройщица Елена Ивановна Аракелова. Бакъда цигара дІаболабеннабац къонача кхалсага къахьегама никъ.

1947 шера Елена Ивановна балха йода хІамаш тегача фабрике, мотористкалла. Из яр цун 21 шу даьнна ха.

—Сона чІоагІа лоархІам болаш хилар со эгтара хьалха балха хинна коллектив—дагалувц Аракеловас. — Безамца тІайийцар со цига.

Ше хул Лена хІама ха, барзкъа тегара къайленаш йовза гІерташ. Из хила гІертар ше хьаллаьцача наькъа дика говзанч. Бакъда уллув болх беш хиннача бокхагІа болча новкъосташа а дора цунна новкъостал.

ЙоІ сакхетам болаш йолга хайча городе Куйбышеве ялх бетта деша йохийт. Цига кІоаргагІа Іомаю цо барзкъа даккхара а тегара а технологи. Ше а гІерт из барзкъа тегара а ло баккхара а технологически процесс хувца, эргаяккха. Чехка дІайода ха.

Елена Ивановна дийша а яьнна, 1961 шера цІайоагІа. Из хьожаю бригадиралла.

ХІанз Елена Ивановна керте латта бригада наха диккагІа, хозагІа товш дола барзкъаи ло боаккхаш а тегаш а я. Ялх саг ва цу бригаде. Бакъда, шоайла барттайна, безаме бу цар болх. ИйслагІча пятилетка итт бетта план 100,5 процент кхоачашъяьй цар. Дуккхача совгІаташца белгалбаьккхаб Елена Ивановнай а цун бригада а болх, уж да ахчан совгІаташ, Сийлен грамоташ. Е. И. Аракеловас чІоагІа еза лоархІ В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна енна Ленински Юбилейни медаль.

Р. ЯНДИЕВА.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ноябрь

10.00 — Передачай программа. 0.05 — Кердадараш. 10.15 — Берашта фильм. 10.45—«Ша тІара цІокъарг» яха художественни фильм. 12.00 — Музыкальни киоск. 12.30 — Кердадараш. 17.00 — Передачай программа. 17.05 — Дешархошта. «Къахьегамца кулгаш чІоагІдар». 17.20 — Телевизионни кердадараш (гІалгІай, эрсий меттала). 17.40 — Дунеи халкъашта юкъера программа. Чехословацки а, Дунен халкъашта юкъера а коммунистически болхлойн болама гІоралнина деятель Готвальд ваь 75 шу дизарга. 18.00 — Электроэнерги кхом беш дІаяхийтар. 18.10— Дунен халкъашта юкъера обзорени (нохчий меттала). 18.20 — Миллионний ленински университет. 18.50 — «Іама юххе» яха художественни фильм. 1 сери. 20.35— Кегирхошта йола программа (нохчий меттала). 21.15 — «Ха». Инормационни программа. 21.45 — Искусства мастерий концерт. Съезда Кремлевски Дворецера трансляци. 23.20 — Кердадараш. Передачай программа.

24 ноябрь

10.00 — Передачай программа. 10.05 — Кердадараш. 10.15 — Дешархошта. МугІаре этта пионераш болх. 10.45 — «Саг йоагІача детта гургалаш» яха художественни фильм. 12.40 — Телевизионни журнал. 13.10 — Кердадараш. 17.05 — Кердадараш. 17.10 — «Балха денош долча ханара деза денош», яха телевизионни документальни фильм. 18.00 — Юртара вахар, (гІалгІай меттала). 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Шоана, новатораш. Іилман - технически информаци. 18.50 — «КПСС арахьара политически болх», яха беседа (гІалгІа й меттала). 19.05 — «Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.25 — Хоамаш, реклама. 19.30 — Шоана, бераш. 19.40 — «Іама юхе» яха художественни фильм (2 сери). 21.00 — «Ха», Информационни программа. 21.30 — Передачай программа. 21.35 — «Дунен тІа хоза дар». 22.20 — «Фотосимфони» яха телевизионни фильм.

РАДИО

23 ноябрь

6.30 — «Юрта Іуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Къонал», (гІалгІай меттала). 9.15 — «Юрта сайре тІаеннай» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 9.30 — «Советски Эскара бІухой заявкех дола концерт (нохчий меттала). 16.05 — Пятилетка хьалхара шу. Промышленноста болхлошта (нохчий меттала). 16.20 — «Сага унахцІенон тІехь лоаттабу къонсам» яха беседа (эрсий меттала). 16.35 — Ашараш. 16.45 — «Вай индустриальни мохк». 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).

24 ноябрь

6.30 — «Юртбоахама знаний школа» (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Депутат — халкъо хоржар» яха очерк (гІалгІай меттала). 8.40 — Ашараш. 8.45 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 9.15 — «ДоттагІаленца вай низ ба» яха корреспонденци. 9.30 — Кабалевски, Щедрина, Эшпая ашараш. 16.05 — Атеистически кхетамца къахьегамхой кхебар хьакъехьа. КПСС Советски райкома секретара Такаева выступлени, болхлошта (нохчий меттала). 16.20 — «Юртара вахар». 16.35 — Пятилетка боха гІа Юртбоахама Промышленноста балхлошта, (гІалгІай меттала). 16.50 — Граждански оборона хьакъехьа бахархошта (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 19.30 — Литературни передача. «Моттигера авторий произведенеш». (эрсий меттала). 20.00 — «Кагирхой вахар» (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грозней хувцалуш моохаш а йолаш, йоачан а йоапаш, делкъийга кхачалехьа цхьаццайолча моттигашка дохк а доалаш, малхбузехьара гІаьхкьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гІолла 6—11, Грозне 8—10 градус йІовхал йолаш хила а тарлу. ДІахорча шин дени шин буси хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доалаш, малхбоалехьара гІаьхкьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 1 градус шелалгара 4 градус йІовхалга кхоачаши деношка 12—17 градус йІовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.— 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51, 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства— 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05272. Заказ № 10176.